

RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN ASiantuntijuus HYVINVOINTIALUEILLA

Milla Rantakari
Erikoissosiaalityöntekijän koulutus
Rakenteellisen sosiaalityön erikois-
alan lopputyö
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian
laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2025

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Milla Rantakari	
Työn nimi Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus hyvinvointialueilla	
Oppiaine Sosiaalityö/Erikoissosiaalityöntekijän koulutus	Työn laji Rakenteellisen sosiaalityön erikoisalan lopputyö
Aika 2025	Sivumäärä 46
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän rakenteellisen sosiaalityön erikoistumisopinnojen lopputyön tavoitteena on kuvata rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyvinvointialueilla. Tutkimuskysymykseni on, millaista asiantuntijuutta rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi tarjota hyvinvointialueilla suhteessa yksilötyöhön painottuneeseen sosiaalityöhön, millaisiin hyvinvointialueen tehtäviin ja toimenpiteisiin asiantuntijuus linkittyy ja miten asiantuntemusta voitaisiin tämän perusteella hyödyntää hyvinvointialueilla. Tarkastelen asiantuntijuutta ja sen hyödyntämistä rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden, lainsäädännön sekä rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueiden näkökulmasta.</p> <p>Lopputyöni aineistona ovat Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Kestävät ja vaikuttavat sotepalvelut Päijät-Hämeessä-hankkeen (RRP) Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen – osaprojektissa toteuttamani toimenpiteet, niihin liittyvä dokumentointi sekä kehittämistyön aikana kertynyt kokemustieto. Aineiston avulla päädyin teoretietoon ja käytännön kokemustietoon pohjautuvaan ymmärrykseen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta ja sen hyödyntämisestä hyvinvointialueilla.</p> <p>Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta olisi mahdollista hyödyntää monipuolisesti hyvinvointialueilla tehtävässä tietotyössä, toimenpide-ehdotusten tekemisessä ja tiedon jakamisessa eri sidosryhmille. Hyvinvointialueiden osallisuustyössä asiantuntijat voisivat edistää osallisuutta mahdollistavien käytäntöjen ja toimintamallien kehittämistä ja käyttöönottoa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyödyntämällä voitaisiin yhä vahvemmin ehkäistä syrjiviä käytäntöjä, parantaa palveluiden laatua ja asiakas- turvallisuutta sekä edistää asiakkaiden oikeuksien toteutumista, yhdenvertaisuutta ja toimivampien palvelujen kehittämistä. Strategiatyön avulla olisi mahdollista tuoda sosiaalinen näkökulma vahvemmin osaksi hyvinvointialueiden strategista päätöksentekoa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyödyntämällä sosiaalityön asiantuntemus saataisiin vahvemmin osaksi hyvinvointialueiden poliittista työtä ja samalla sosiaalityön vaikuttamistyö voisi vahvistua.</p>	
Asiasanat: Rakenteellinen sosiaalityö, asiantuntijuus, hyvinvointialue	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

ILMOITUS TEKOÄLYN KÄYTÖSTÄ

Vahvistan, että tämä tutkielma on oma alkuperäinen työni. Olen merkinnyt kaikki käyttämäni lähteet asianmukaisesti. Ymmärrän, että syyllistyn akateemiseen vilppiin, jos esitän tekoälyn tuottamaa tekstiä omanani ilman että muokkaan sitä perusteellisesti.

En käyttänyt tekoälytyökaluja tämän tutkielman tutkimus- ja kirjoitusprosessissa.

Käytin tekoälytyökaluja tutkimus- ja/tai kirjoitusprosessin aikana.

Jos käytit tekoälyä, kuvaa tarkemmin:

Käytin työssä apuna ChatGPT:tä. Hyödynsin sitä lopputyön aloitusvaiheessa lopputyön jäsentelyn ideoinnin tukena sekä oman tekstini jäsentelyssä ja tiivistämisessä lopputyön yhteenvedo-osassa. Hyödynsin sitä yhteenvedon kirjoittamisen runkona, eli muokkasin tekoälyn tuottamaa tekstiä ja kirjoitin yhteenvedon itse lopulliseen muotoonsa. Tekoälyn käyttö auttoi minua ideoimaan, jäsentämään omia ajatuksiani sekä tiivistämään kirjoittamaani tekstiä.

Sisällys

1 JOHDANTO.....	6
2 RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN LOPPUTYÖN LÄHTÖKOHTIA.....	7
3 KÄSITTEET JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
3.1 Rakenteellinen sosiaalityö ja sen toimintaympäristö	7
3.2 Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen	10
3.3 Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus.....	11
3.4 Aihepiiriin liittyvä aiempi tutkimus.....	14
4 AINEISTO JA ANALYSOINTI.....	16
5 RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN ASiantuntijuus HYVINVOINTIALUEILLA	20
5.1 Asiantuntijuus tietotyössä	21
5.2 Asiantuntijuus osallisuustyössä.....	24
5.3 Asiantuntijuus oikeudenmukaisuustyössä.....	27
5.4 Asiantuntijuus strategiatyössä.....	30
5.5 Asiantuntijuus poliittisessa työssä	33
6 YHTEENVETO.....	35
7 POHDINTA.....	39
8 LÄHTEET.....	43

Taulukot

Taulukko 1. Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen osa-alueita (mukaillen Kairala ym. 2012, 46; Kemppainen 2006, 236).

Taulukko 2. Rakenteellisen sosiaalityön erikoisalaopintojen opintosisältöjä 2024–2026 (Sosnet 2025.)

Taulukko 3. Teoria- ja tutkimustietoon ja jaettuihin hyviin käytäntöihin pohjautuva kehittämistyö sekä näistä muodostuva ymmärrys rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta hyvinvointialueilla.

Taulukko 4. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät tietotyössä.

Taulukko 5. Rakenteellisen sosiaalityön osallisuustyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät osallisuustyössä.

Taulukko 6. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät oikeudenmukaisuustyössä.

Taulukko 7. Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät strategiatyössä.

Taulukko 8. Rakenteellisen sosiaalityön poliittisen työn tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät poliittisessa työssä.

Kuva 1. Ymmärryksen rakentuminen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta ja sen hyödyntämisestä hyvinvointialueilla.

1 Johdanto

Rakenteellista sosiaalityötä on kehitetty kansallisesti ja hyvinvointialueilla vuodesta 2023 alkaen ja kehittämistyö päättyy vuoden 2025 lopussa (THL 2025). Tämän jälkeen monilla hyvinvointialueilla on epäselvää, millaisilla resursseilla rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan. Kehittämistyön aikana on käynyt selväksi, että rakenteellisen sosiaalityön toteutuminen ja vahvistuminen edellyttävät hyvinvointialueilla edelleen osaamisen vahvistamista, rakenteellista sosiaalityötä koordinoivaa tahoja sekä alueellista ja kansallista yhteistyötä.

Rakenteellisen sosiaalityön erikoistumisopintoja on toteutettu jo vuodesta 2016, mutta vielä ei ole täysin selkeää, miten tätä asiantuntijuutta hyödynnetään hyvinvointialueilla. Sosiaalihuollon tietotutannon ja tiedolla johtamisen kehittymisen sekä rakenteellisen sosiaalityön vahvistumisen myötä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudelle olisi tarvetta hyvinvointialueilla. Tämän rakenteellisen sosiaalityön lopputyön tavoitteena on tarkastella, millaisia työskentelymahdollisuuksia ja työn sisältöjä hyvinvointialueella voisi olla rakenteellisen sosiaalityön erikoistumisopinnot käyneille erikoissosiaalityöntekijöille.

Kuvaan ensin luvussa 2 tämän lopputyön lähtökohtia ja taustalla olevaa tarvetta. Luvussa 3 tarkastelen rakenteellista sosiaalityötä käsitteenä sekä rakenteellisen sosiaalityön toimintaympäristöä. Peilaan rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta rakenteellisen sosiaalityön tehtävä- ja osaamisalueisiin sekä erikoistumiskoulutuksen tuottamaan osaamiseen. Kuvaan myös tämänhetkistä rakenteellisen sosiaalityön kehittämistä Suomessa, koska se liittyy olennaisesti tekemääni kehittämistyöhön sekä lopputyöni kontekstiin. Luvussa 4 kuvaan hyödyntämäni aineistoa sekä sitä, miten olen päätenyt luvussa 5 esittämiini tuloksiin ja johtopäätöksiin rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta hyvinvointialueilla tehtävässä tieto-, osallisuus-, oikeudenmukaisuus-, strategia- ja poliittisessa työssä. Lopuksi teen yhteenvetoa ja pohdin rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitystä hyvinvointialueilla ja sosiaalityössä.

2 Rakenteellisen sosiaalityön lopputyön lähtökohtia

Valitsin lopputyöni aiheeksi rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden, koska olen kehittänyt rakenteellista sosiaalityötä Päijät-Hämeen hyvinvointialueella vuosina 2023–2025 osana Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä 2022–2025-hanketta, joka on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa (RRP). Kehittämistyötä on hallinnoitu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen TKI-yksikössä toimivassa Sosiaalialan osaamiskeskus Versossa. Samanaikaisesti olen opiskellut sosiaalityön erikoistumisopintoja rakenteellisen sosiaalityön erikoisalalla. Kehittämistyön aikana olen perehtynyt tutkimustietoon ja tehnyt havaintoja siitä, miten rakenteellisen sosiaalityön toteutuminen edellyttää vielä osaamisen vahvistamista ja tukea. Asiakastyötä tekevien ammattilaisten mahdollisuudet toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä ovat havaintojeni mukaan ajoittain vähäiset ennakoimattoman ja kiireisen asiakastyön keskellä, ja he tarvitsevat tukea, rohkaisua ja mahdollisuuksia toteuttaakseen rakenteellista sosiaalityötä.

Lopputyössäni analysoin Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen -RRP osaprojektissa tehtyä kehittämistyötä. Analysoin kehittämistyön toimenpiteitä ja kokemuksia ja sen avulla tuotan tietoa siitä, millaista asiantuntijuutta ja osaamista rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi tuoda hyvinvointialueille. Näen tärkeänä tarkastella toteutunutta kehittämistyötä ja nostaa esiin kehittämistarpeita ja mahdollisuuksia hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön suunnittelutyön tueksi. Kehittämistyön reflektointi ja arviointi, omien kokemusten tarkastelu ja näiden näkyväksi tekeminen lisäävät tietoa rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden hyödyntämisen mahdollisuuksista hyvinvointialueilla (Muurinen 2019, 18–19).

3 Käsitteet ja teoreettinen viitekehys

3.1 Rakenteellinen sosiaalityö ja sen toimintaympäristö

Sosiaalityössä työskennellään yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnallisten rakenteiden parissa ratkaisien erilaisia sosiaalisia ongelmia ja edistään hyvinvointia yhteiskunnassa. Tavoitteena on vahvistaa yhteenkuuluvuutta, kunnioittaa moninaisuutta ja edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja ihmisoikeuksien toteutumista. (Lähteinen ym. 2017.) Sosiaalityöhön kuuluu siis aina myös rakenteellinen taso. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta sosiaalisten ongelmien taustalla nähdään olevan

eriarvoisuutta ja syrjintää tuottavia ja ylläpitäviä rakenteellisia tekijöitä ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat yksilöiden elämäntilanteisiin ja mahdollisuuksiin. (Pohjola 2014; Mullally & Dupré 2019.)

Rakenteellinen sosiaalityö on ”yhteiskunnallista tietoon perustuvaa yksilöitä ja yhteisöjä valtaistavaa sekä (hyvinvointi)palvelujärjestelmää ja laajemmin yhteiskuntaa kehittävää muutostyötä”. Rakenteellisen sosiaalityön avulla pyritään vaikuttamaan yhteiskunnallisiin rakenteisiin, prosesseihin ja ilmiöihin. Se on siis muutostyötä, jonka avulla pyritään edistämään yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, vähentämään eriarvoisuutta sekä tukemaan kansalaisten hyvinvointia hyödyntämällä sosiaalityön ja muiden toimijoiden asiantuntijuutta ja tietoa. (Närhi ym. 2023a, 5–6.)

Sosiaalihuoltolaissa määritellään, että rakenteellisen sosiaalityön avulla hyvinvointialueilla on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Laissa määritellään, että sosiaalihuollon asiakastyöhön pohjautuvaa tietoa tulee tuottaa asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 7§.)

Rakenteellisen sosiaalityön avulla on lain mukaan tehtävä myös tavoitteellisia toimia ja toimenpideehdotuksia sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi. Tiedon tuottamisen lisäksi rakenteellisen sosiaalityön avulla tuodaan sosiaalihuollon asiantuntemus osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä tehdään yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 7§.) Näiden määritelmien avulla voidaan havaita, miten laajaa ja moninaista osaamista rakenteellinen sosiaalityö sosiaalialalla toimivilta edellyttää.

Sosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön toimintaympäristönä ovat hyvinvointivaltio ja muuttuva yhteiskunnallinen tilanne. Sosiaalityön ja hyvinvointivaltion suhde on muuttunut viime vuosina uusliberalistisen yhteiskuntapolitiikan myötä. Uusliberalismissa korostetaan yksilöiden vastuuta ja taloudellista tehokkuutta ja tämä on ristiriidassa sosiaalityön arvojen ja tavoitteiden kanssa. (Juhila 2006.) Yhteiskunnassa tapahtuneella muutoksella on vaikutuksia sosiaalihuollon palvelujärjestelmään ja se näkyy etuuksien ja palvelujen heikkenemisenä erityisesti sosiaalityön asiakkaiden kohdalla. Sosiaalityössä on jo pitkään ollut paine keskittyä yksilötyöhön, vaikka rakenteellinen sosiaalityö olisi

uusliberalistisen ajattelun vahvistumisen, eriarvoisuuden lisääntymisen ja universaalien hyvinvointivaltion murenemisen myötä entistä tärkeämpää. (Närhi ym. 2023a, 10.)

Sosiaalihuollon palvelujen järjestäminen siirtyi hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alussa. Hyvinvointialueiden tehtävänä on järjestää alueellaan sosiaali- ja terveystalvet ja edistää sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatiota. Sosiaalihuoltolaissa määritellään, että hyvinvointialueen ja kuntien on yhteistyössä myös seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia. Viranomaisten on välitettävä tietoa asiakkaiden kohtaamista sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille, hyvinvointialueen asukkaille ja hyvinvointialueella toimiville yhteisöille. Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 8–9§.) Myös lakisääteinen rakenteellinen sosiaalityö paikantuu näille hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvet, kuntien perustalvet ja yhteiskunnallisen toiminnan yhdyspinnoille (Närhi ym. 2023a, 10–11).

Hyvinvointialueen on järjestämislain mukaan seurattava muun muassa alueen asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7§). Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä tiedon tarve on lisääntynyt entisestään. Talvet halutaan tuottaa vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti ja tämän vuoksi on saatava monipuolista tietoa siitä, miten vaikuttavia eri talvet ovat. (Kivipelto 2024.) Yhteiskunnalliset päätökset, johtaminen ja talvet kehittämisen pyritään perustamaan yhä enemmän systemaattisesti kerättyyn tietoon (Laihonen & Saranto 2021). Rakenteellinen sosiaalityö on tässä ajassa hyvin ajankohtainen monesta eri näkökulmasta katsottuna ja sen toteutumista on tärkeää vahvistaa. Rakenteellista sosiaalityötä on vahvistettu tutkimuksen avulla (MoRa-tutkimushanke 2021–2022, ORAS-tutkimushanke 2024–2026, PURJO-tutkimushanke 2023–2025) sekä kehittämällä sitä parhaillaan kansallisesti ja hyvinvointialueilla. Nämä osaltaan vahvistavat rakenteellisen sosiaalityön toteutumista, mutta hyvinvointialueille tarvitaan myös pysyvämpiä rakenteita ja toimijoita sen toteutumista varmistamaan.

3.2 Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen

Rakenteellista sosiaalityötä kehitetään sekä kansallisesti, että kaikilla hyvinvointialueilla. Tavoitteena on muun muassa vahvistaa rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottamista ja hyödyntämistä esimerkiksi johtamisessa, kehittämisessä ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vähentämisessä. (Koskinen & Hakola 2025.) Rakenteellista sosiaalityötä on toteutettu Suomessa hyvin vaihtelevasti ja se on toteutunut hajanaisesti myös Päijät-Hämeessä. Ennen kehittämistä eri tahoilla on tuotettu laadukasta tietoa, mutta haasteena on ollut, ettei rakenteellisesta sosiaalityöstä ole ollut kokonaiskuvaa, tietoa ei ole tuotettu riittävän monipuolisesti eikä hyödynnetty systemaattisesti. Toimintaa ei myöskään ole koordinoitu.

Rakenteellisen sosiaalityön vaihteleva toteutuminen on vaikeuttanut kansallista kehittämistä sekä tiedon tuottamista ja systemaattista hyödyntämistä. Sosiaalihuollon kehittämisohjelman tavoitteena olikin vahvistaa kansallisesti jaettua ymmärrystä rakenteellisesta sosiaalityöstä sekä edistää rakenteellisessa sosiaalityössä muodostetun tiedon hyödyntämistä ja vaikuttavuutta. Päijät-Hämeessä toteutettava RRP-osaprojekti liittyy kansalliseen rakenteellisen sosiaalityön kehittämiseen tietotuotannon pilotoinnin ja kansallisesti kehitetyn rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan osalta. (Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen Päijät-Hämeessä 2025.)

Päijät-Hämeessä osaprojektin tavoitteena on, että

- 1) Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle on laadittu rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma
- 2) Sote-ammattilaisten rakenteellisen sosiaalityön osaamista on vahvistettu
- 3) Rakenteellinen sosiaalityö on juurrutettu osaksi alueen tiedontuotantoa

Tein asiantuntijana kehittämistyötä Päijät-Hämeen RRP-osaprojektissa ja sen lisäksi Sosiaalialan osaamiskeskus Verson ja hyvinvointialueen TKI-yksikön kehittämispäällikkö on osallistunut kehittämistyöhön. Osaprojektin aikana on mahdollistettu myös sosiaalipalvelujen henkilöstön, esihenkilöiden ja johdon osallisuus kehittämisessä eri keinoin. Hyvinvointialueella on kehitetty samanaikaisesti monia rakenteelliseen sosiaalityöhön läheisesti liittyviä kokonaisuuksia, kuten muun muassa laadukasta kirjaamista, asukas- ja asiakasosallisuutta osana Osallisuusohjelmaa, etsivää- ja yhteisösosiaalityötä, osallisuusindikaattorin käyttöä palvelujen arvioinnissa sekä Sosiaalihuollon suositusten laatimisen mahdollisuuksia. Eri kehittämishankkeiden välistä yhteistyötä on tehty laajasti koko osaprojektin ajan.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallinen toteutussuunnitelmapohja on laadittu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -hankkeessa vuonna 2024 yhteistyössä hyvinvointialueiden, sosiaalialan osaamiskeskusten ja korkeakoulujen edustajien yhteistyössä (THL 2025). Hyvinvointialueille laadittujen toteutussuunnitelmien avulla on tarkoitus tehdä rakenteellinen sosiaalityö säännölliseksi, systemaattiseksi ja näkyvämmäksi osaksi sosiaalityötä sekä vahvistaa rakenteellisen sosiaalityön toteutumista. Hyvinvointialueet ovat laatineet toteutussuunnitelmia osana RRP-hankekokonaisuutta.

3.3 Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus

Asiantuntijuudella tarkoitetaan tiettyyn asiaan tai tehtäväalueeseen liittyvää osaamista sekä toimintatapaa, joka syntyy teoria-, itsesääteily- ja kokemustiedon vuorovaikutuksessa (Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2010, 15). Teoriatiedon ja kokemuksen yhdistyessä asiantuntijalle kehittyy verkostomainen ja kokemuksen myötä edelleen tiivistyvä tietämysrakenne (Palonen & Gruber 2019, 50). Asiantuntijuuden kehittymisessä merkityksellistä on myös sosiaalisesti jaettu osaaminen, eli asiantuntijuus ilmenee ja kehittyy sosiaalisessa ympäristössä, verkostoissa ja yhteistyössä. Keskinäinen tiedon vaihtaminen kehittää yhteisöllistä osaamista ja asiantuntijuutta sekä auttaa ideoimaan ja kehittämään uusia toimintamalleja. Tiedon luomisen näkökulmasta asiantuntijuus on yhteisöllisen tiedon luomista ja pyrkimystä uudenlaisten käytäntöjen tuottamiseen. Asiantuntija korostaa erilaisten tiedon muotojen, esimerkiksi hiljaisen tiedon ja käytännöllisen tiedon, merkitystä faktatiedon ja käsitteellisen tiedon rinnalla (Paloniemi ym. 2010, 18–19, 24.) Asiantuntijatyö on luonteeltaan siis kollektiivista ja uutta luovaa (Tynjälä 2010, 85).

Kehittämistyön kokemukseni perusteella rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus rakentuu juuri edellä kuvatulla tavalla. Teoreettinen osaaminen kehittyy opintojen ja tutkimusta hyödyntävän kehittämisen myötä, kokemus vahvistuu käytännön työtä ja yhteistyötä tehdessä ja kehittäessä, ja kollektiivinen rakenteellisen sosiaalityön osaaminen vahvistuu yhteistyössä sosiaalityön ammattilaisten kanssa. Kaiken pohjana on sosiaalityön osaaminen sekä kokemus sosiaalityön asiakastyöstä. Kuvaan seuraavaksi sosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön osaamista, koska niistä rakentuu myös rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työn perusta.

Sosiaalityötä tehdään yksilötyönä vaikeissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden kanssa sekä rakenteellisena, yhteiskunnallisena vaikuttamis- ja muutostyönä asiakkaiden aseman ja elinolojen kohentamiseksi ja eriarvoisuutta ja syrjintää tuottavien ja ylläpitävien rakenteiden purkamiseksi.

Sosiaalityön osaamisalueita ovat yhteiskunnallinen osaaminen, eettinen osaaminen, tutkimusosaaminen, oikeudellinen osaaminen, työmenetelmäosaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kehittämisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön osaaminen. (Lähteinen ym. 2017.) Rakenteellisen sosiaalityön avulla on mahdollista tunnistaa ja analysoida sosiaalisten ongelmien rakenteellisia syitä sekä pyrkiä vaikuttamaan niihin. (Sosnet 2025.) Kun lainsäädäntö ja sosiaalialan tehtävärakenteet uudistuvat, rakenteellisen sosiaalityön työorientaation merkitys korostuu (Kairala, Lähteinen & Tiitinen 2012, 41).

Rakenteellisen sosiaalityön osaamista ja asiantuntijuutta on tarve vahvistaa sosiaalityössä. Sosiaalityön toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat sosiaalityön osaamistarpeisiin. Esimerkiksi globalisoituminen, digitalisaatio, väestön ikääntyminen ja maahanmuuton kasvu vaikuttavat ihmisten arkeen ja tuottavat uudenlaisia tarpeita, riskejä ja ongelmatilanteita sekä kasvavaa eriarvoisuutta. Julkisen vallan ja kuntasektorin roolin muutokset, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muutokset, palveluiden vaikuttavuuden vaateet, taloudellinen niukkuus ja teknologian kehitys vaikuttavat sosiaalityöhön edellyttävät kykyä vastata uudenlaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin. Rakenteellisen sosiaalityön osaamista ja asiantuntijuutta vahvistamalla on mahdollista vastata näihin muutoksiin entistä paremmin. Tiedon tuottaminen ihmisten tilanteisiin vaikuttavista rakenteellisista tekijöistä, kehittämis- ja ratkaisuehdotusten tekeminen, ymmärrys poliittisen järjestelmän toimintavoista ja niihin vaikuttamisesta sekä osallistuminen julkiseen keskusteluun sosiaalityöstä, sen toimintamahdollisuuksista sekä asiakkaiden asemasta yhteiskunnassa ovat osa rakenteellisen sosiaalityön osaamista ja asiantuntemusta. (Lähteinen ym. 2017.)

Taulukko 1. Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen osa-alueita (mukaillen Kairala ym. 2012, 46; Kemppainen 2006, 236)

Yhteiskunnallinen osaaminen	Sosiaalityön metodinen osaaminen
Resurssiosaaminen	Muutososaaminen
Vuorovaikutusosaaminen	Innovaatio-osaaminen
Arvo-osaaminen	Tutkimuksellinen osaaminen

Rakenteellisen sosiaalityön osaamista tulisi vahvistaa monella tasolla. Opintoja on vaihtelevasti eri yliopistojen opetus suunnitelmissa, mutta useimmissa sosiaalityön opintosisällöissä on kuitenkin havaittavissa rakenteellisen sosiaalityön ominaispiirteitä (Hirvonen ym. 2022, 67–68). Taulukossa 1 on kuvattuna rakenteellisen sosiaalityön osaamisen osa-alueita, joita tällä hetkellä on sisällytettynä

sosiaalityön opintoihin. Rakenteellista sosiaalityötä on mahdollista opiskella erikoistumisopinnoissa Jyväskylän yliopistossa, mutta tämän erityisosaamisen hyödyntämisestä hyvinvointialueilla ei ole selkeää kuvaa. Taulukossa 2 on rakenteellisen sosiaalityön erikoistumisopintojen opintosisältö, joista rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan osaaminen koostuu.

Rakenteellisen sosiaalityön opetusta tulisi edelleen vahvistaa osana korkeakouluopetusta sekä yliopistoissa, että ammattikorkeakouluissa. Osaamista tulisi kehittää myös rakenteellisen sosiaalityön tutkimusta vahvistamalla. (Kivipelto 2021, 25.) Piirainen (2022, 38) tuo esiin, että rakenteellisen sosiaalityön osaamisen kehittämiseksi tulisi kehittää valtion keskushallinnon, oppilaitosten ja sosiaalityön yhteistyötä.

Taulukko 2. Rakenteellisen sosiaalityön erikoisalaopintojen opintosisältöjä 2024–2026 (Sosnet 2025.)

Rakenteellisen sosiaalityön perinne ja asiantuntijuus	Hyvinvointipolitiikka ja strategiatyö
Yhteiskunnallinen konteksti ja muuttuva toimintaympäristö	Toimintaympäristöjen ja palvelujen kehittäminen
Valtaistuminen ja osallisuustyö	Arviointi- ja vaikuttavuustutkimus
Tiedontuotanto ja sosiaalinen raportointi vaikuttamisen välineenä	Tutkimus- ja kehittämismenetelmät
Julkisuustyö ja viestintä	Tekstien kriittinen lukutaito ja tulkinta
Ihmisoikeudet ja oikeudenmukaisuustyö	Tieteellinen raportointi ja asiantuntijakirjoittaminen

Yllä olevissa taulukoissa on kuvattu rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueita. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus rakentuu siis monenlaisen osaamisen ja tiedon pohjalta. Asiantuntijaksi kehittyyään ja asiantuntijatyölle ominaista ovat esimerkiksi jatkuva oppiminen, tiedon omaksuminen, osallistuminen, tiedon luominen ja oman asiantuntijuuden kehittäminen työssä. (Edumap 2025.) Asiantuntijuuden osa-alueita ovat tutkimuksen mukaan tieto, osaaminen, taidot, opettaminen, itsensä johtaminen, oppiminen, verkostoissa toimiminen, innovointi, ongelmanratkaisu ja kokonais kuvan ymmärtäminen (Heilman 2022, 285). Rakenteellisen sosiaalityön kehittämistyössä tällainen asiantuntijuuden kehittyminen ja toteuttaminen on mielestäni ollut mahdollista ja työ on sisältänyt yllä kuvattuja elementtejä ja osa-alueita.

3.4 Aihepiiriin liittyvä aiempi tutkimus

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden hyödyntämisestä hyvinvointialueilla ei ole tutkimustietoa, mutta rakenteellisen sosiaalityön osaamista sosiaalityössä on tutkittu eri näkökulmista. Kairala ym. (2012) ovat tarkastelleet rakenteellisen sosiaalityön opetusta yliopistojen käytäntöyhteydessä ja analysoineet käytäntöyhteyden tuottamaa rakenteellisen sosiaalityön osaamista sekä sen vahvistamista. Tutkimuksen mukaan rakenteellisen sosiaalityön opetus on koulutuksen käytäntöyhteydessä hyvin pienessä osassa ja rakenteellisen sosiaalityön osa-alueista painottuu tietotyö ja tutkimuksellinen osaaminen. Opettajat näkevät rakenteellisen sosiaalityön tärkeänä osana koulutusta ja opiskelijat ovat siitä kiinnostuneet. Käytännön harjoitteluissa rakenteellinen sosiaalityö on kuitenkin vähäistä, tähän vaikuttavat harjoitteluympäristöjen puutteelliset toimintatavat ja rakenteet. Parhaiten rakenteellisen sosiaalityön osaamisen on koettu vahvistuvan kehittämistyössä. (Kairala ym. 2012, 40–46, 49–51.)

SOSRAKE-osaamisverkosto-hankkeen vuonna 2021 toteuttamassa kartoituksessa selvitettiin Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvöjien kuntayhtymän ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän sosiaalityöntekijöiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisen sosiaalityön osaamista. Kartoituksessa kysyttiin asiakastyössä tehtävään tiedon tuottamiseen, asiakkaiden tarpeiden yhteiskunnallisten yhteyksien hahmottamiseen, palvelu- ja tukitoimia koskevaan vaikuttavuustiedon tuottamiseen sekä toiminnan ja päätöksenteon tasoilla tarvittavan rakenteellisen tiedon välittämiseen liittyvästä osaamisesta. Kartoituksen perusteella työntekijät arvioivat tarvitsevansa paljon tai jonkin verran tukea ja opastusta rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen eivätkä arvioineet millään osaamisalueella omaa osaamistaan hyväksi tai asiantuntijan tasoiseksi. Osaamistarpeita oli etenkin asiakastyössä kertyvän tiedon muodostamisessa, tiedon avulla vaikuttamisessa ja kehittämisessä sekä sosiaalisessa raportoinnissa, työn vaikutusten osoittamisessa ja viestinnässä. (Hirvonen ym. 2022, 69.)

Ruonakangas & Kannasoja (2023a, 107–110) ovat tutkineet rakenteellista sosiaalityötä edistäviä tekijöitä ja kuvaavat, miten rakenteellisen sosiaalityön osaamisella on merkitystä myös rakenteellisen sosiaalityön toteutumiselle. Esimerkiksi innovaatio-osaaminen ja osaaminen rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen käytännöistä vaikuttivat sosiaalityöntekijöiden tekemän tietotyön ja inklusiotyön toteutumiseen. Ymmärrys ja osaaminen rakenteellisen sosiaalityön käytännöistä ja yksilöiden ongelmien yhteiskunnallisista yhteyksistä koetaan puutteellisena ja tämä on yksi rakenteellisen sosiaalityön toteutumista estävä tekijä (Ruonakangas & Kannasoja 2023b, 133–134).

Osaamisen, kuten rakenteellisen sosiaalityön itseymmärryksen, koulutuksen ja ammatillisen osaamisen vahvistaminen nähdään yleisesti sosiaalityön profession kehittämistarpeena (Ruonakangas &

Kannasoja 2023c, 136). Rakenteellisen sosiaalityön tekemiselle olisi sosiaalityössä koulutuksen tuottaman osaamisen perusteella potentiaalia, mutta tätä osaamista ei ole mahdollista hyödyntää työssä riittävästi. Toteutumista estävät esimerkiksi resurssien ja ajan puute suuren työmäärän vuoksi, puutteelliset käytännöt ja rakenteet sekä osaamisen ja tuen puute (Ruonakangas & Kannasoja 2023b, 118). Toteutumista tukevia tekijöitä ovat työyhteisön tuki, tietoisuus käytännöistä ja riittävä osaaminen. (Ruonakangas & Kannasoja 2023a, 107.) Osaaminen ja sen vahvistaminen liittyvät rakenteellisen sosiaalityön toteutumiseen siis useasta näkökulmasta. Näiden kaikkien näkökulmien huomioiminen ja vahvistaminen olisi keskeistä rakenteellisen sosiaalityön toteutumisen varmistamiseksi hyvinvointialueilla.

Tällä hetkellä rakenteellisen sosiaalityön osaamista ei ole riittävästi ja käytännöt ja rakenteet ovat vasta kehittymässä (Kannasoja & Ruonakangas 2023, 118). Rakenteellisen sosiaalityön suunnitelmallinen toteutuminen edellyttäisi havaintojeni mukaan myös resurssien vahvistamista hyvinvointialueilla. Kehittämistyön aikana havaitsin, miten aika ja resurssipula vaikuttavat työntekijöiden mahdollisuuksiin toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä. Tämänhetkinen yhteiskunnallinen tilanne ja eriarvoisuuden lisääntyminen kuitenkin edellyttäisivät vahvempaa rakenteellisen sosiaalityön toteutumista.

Rakenteellisen sosiaalityön näkyväksi tekeminen, tietoisuus käytännöistä sekä osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistaminen edistävät rakenteellisen sosiaalityön toteutumista (Kannasoja & Ruonakangas 2023, 106–111.). Esimerkiksi systemaattinen rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotanto, analysointi, raportointi ja tiedon jakaminen ovat aikaa vieviä prosesseja ja edellyttäisivät resurssia ja työpanosta hyvinvointialueilla. Tällainen työtehtävä voisi sopia esimerkiksi osaksi rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työtä. (Rajala ym. 2024, 226.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla hyvinvointialueet voisivat edistää ja tukea asiakastyötä tekevien mahdollisuuksia tehdä rakenteellista sosiaalityötä sekä, kehittää käytäntöjä, vahvistaa tietoisuutta ja rakenteellisen sosiaalityön osaamista myös kehittämishankkeiden päätyttyä. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden näkyväksi tekeminen ja mahdollisuuksien esiin tuominen on tämän vuoksi juuri nyt ajankohtaista.

4 Aineisto ja analysointi

Tutkimuskysymykseni on, millaista asiantuntijuutta ja osaamista rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi tarjota hyvinvointialueella suhteessa yksilötyöhön painottuneeseen sosiaalityöhön, eli miten avointa ja kollektiivista asiantuntijuutta olisi mahdollista hyödyntää ja kehittää sekä mitä hyötyä asiantuntijuudesta olisi hyvinvointialueilla. Tarkastelen asiantuntijuutta ja sen hyödyntämistä rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden, tietotyö, inklusiotyö, oikeudenmukaisuustyö, strategiatyö ja poliittinen työ (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023), lainsäädännön (SHL 7§) sekä rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueiden näkökulmasta. (Kairala ym. 2012; Kemppainen 2006; Sosnet 2025.)

Lopputyöni aineistona ovat kehittämistyön aikana toteuttamani työtehtävät ja toimenpiteet sekä niihin liittyvä dokumentointi. Analysoin kehittämistyötä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntemuksen näkökulmasta. Tarkastelen, millaista asiantuntemusta rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijalla on, millaisiin hyvinvointialueen tehtäviin ja toimenpiteisiin asiantuntijuus linkittyy ja miten asiantuntemusta voidaan tämän perusteella hyödyntää hyvinvointialueilla.

Toimin projektissa asiantuntijana ja kehitin rakenteellista sosiaalityötä yhteistyössä kaikkien sosiaalipalvelujen yksiköiden kanssa sekä sosiaalipalvelujen johdon ja eri verkostojen kanssa. Työni asiantuntijana perustui tutkittuun tietoon, kokemustietoon, jatkuvaan oppimiseen ja joustavaan toimintaan (Toikko & Rantanen 2009, 114). Asiantuntijuus oli refleksiivistä ja kehittyvää, eli se rakentui käytännön ja teorian yhdistelmästä ja kehittyi työskentelyn edetessä. Kehittämistyön aikana tarkastelin organisaation toimintatapoja ja rakenteita ja pyrin huomioimaan ne kehittämistyössä. Koska toimintaympäristö on monitasoinen, kompleksinen ja muuttuva, on se edellyttänyt avointa asiantuntijuutta, joka rakentui tilannekohtaisesti ja toiminnan kautta. Yhteistyö työntekijöiden, asiantuntijoiden, yksiköiden, kehittämisryhmien ja verkostojen kanssa oli yhteistyötä korostavaa ja eri toimijoiden tietoa yhdistävää. (Saaristo 2000; Eräsaari 2002.)

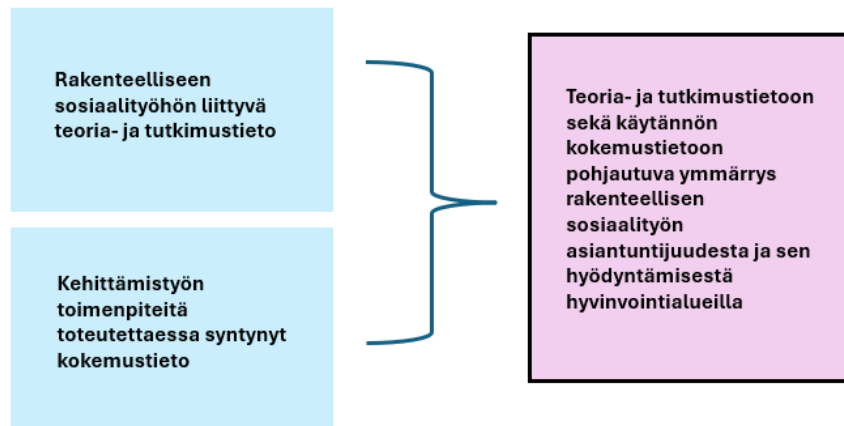
Kehittämistyössä korostin toimija- ja käyttäjälähtöisyyttä, jotta rakenteellinen sosiaalityö voisi toteutua parhaalla mahdollisella tavalla käytännön sosiaalityön ympäristössä. (Toikko & Rantanen 2009, 55.) Kehittämistyö, kuten rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työ, edellyttää reflektiivistä, avointa asiantuntijuutta ja kykyä toimia sosiaalityön muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämän myötä projektin aikana toteutetun kehittämistyön analysointi auttaa saamaan tietoa siitä, miten rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työ paikantuu tällaiseen toimintaympäristöön.

Kehittämistyöllä pyrin koko organisaation toimintatapojen selkiyttämiseen ja työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseen rakenteellisen sosiaalityön osalta. Tavoitteena oli kehittää rakenteita ja prosesseja ja sitä kautta vahvistaa rakenteellisen sosiaalityön toteutumista. (Toikko & Rantanen 2009, 16.) Koska kehittämistyö oli toimijalähtöistä ja perustui yhteistoimintaan ja dialogiin alueella työskentelevien ammattilaisten kanssa, on tätä kokemusta tärkeää jäsenellä ja tehdä näkyväksi (Sepänen-Järvelä 1999, 196). Kehittämistyön aikana kertyi runsaasti kokemusta ja hiljaista tietoa siitä, millaista rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan ja kehittäjän työ on hyvinvointialueella. Kokeilujen ja käytäntöjen toteuttamisen kautta on ollut mahdollista arvioida, millainen toiminta asiantuntijan työssä on ollut toimivaa ja millainen asiantuntijan rooli voisi hyvinvointialueella olla. Tämä edellyttää kuitenkin kehittämistyön, kokemusten ja kertyneen tiedon analysointia. (Toikko & Rantanen 2009, 40.)

Projektin aikana kehitin rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä eri tehtäväalueilla. Tämän lisäksi tein laajasti verkostoyhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) asiantuntijoiden, oma-valvonnan, sosiaalipalvelujen yksiköiden ja johdon sekä muiden hankkeiden kanssa ja olin mukana sosiaalihuollon tiedolla johtamiseen liittyvässä työskentelyssä. Kehittämistyön tavoitteena oli myös vahvistaa rakenteellisen sosiaalityön osaamista alueella ja toteutin muun muassa koulutus- ja keskustelutilaisuuksia, materiaaleja, verkkokurssia, tiedottamista ja viestintää sekä esittelytilaisuuksia työyhteisöille, tiimeille ja verkostoille.

Minulla on paljon kehittämistyön aikana syntynyttä tietoa säännöllisesti dokumentoituna ja tein myös jatkuvaa seuranta kehittämistoimenpiteiden etenemisestä ja tavoitteiden toteutumisesta osana projektiraportointia. Nämä materiaalit toimivat kehittämistyön tarkastelun tukena. Kuvassa 1 ja taulukossa 3 kuvaan sitä, miten ymmärrys rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta hyvinvointialueilla on muodostunut lopputyössäni. Kuvassa 1 kuvaan sitä, miten ymmärrys on muodostunut rakenteellisen sosiaalityön teoria- ja tutkimustietoa sekä kehittämistyön toimenpiteitä toteuttamisen aikana kertynyttä kokemustietoa yhdistämällä.

Kuva 1. Ymmärryksen rakentuminen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta ja sen hyödyntämisestä hyvinvointialueilla.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 3 on kuvattuna rakenteellisen sosiaalityön tehtävälueille toteutetut kehittämistoimenpiteet. Tutkimukselliseen tietoon pohjautuvan kehittämistyön ja kehittämässä toteutettujen toimenpiteiden tarkastelun avulla olen päätenyt teoriatietoon ja käytännön kokemustietoon pohjautuvaan ymmärrykseen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta ja sen hyödyntämisestä hyvinvointialueilla.

Taulukko 3. Teoria- ja tutkimustietoon ja jaettuihin hyviin käytäntöihin pohjautuva kehittämistyö sekä näistä muodostuva ymmärrys rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta hyvinvointialueilla.

Rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueet (Närhi ym. 2023)	Osaprojektissa toteutetut kehittämistoimenpiteet
Tietotyö	<ul style="list-style-type: none"> Rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon kehittäminen Sosiaalinen raportointi, koonnit ja esittelyt eri toimijoille Muut tiedonkeruumenetelmät (kyselyt) Eri tietolähteiden yhteen tarkastelu Tiedon hyödyntämisen kehittäminen Sosiaalipalveluyksiköiden tukeminen tiedontuotannossa Sosiaalityön blogin ylläpitäminen ja yhteiskirjoittaminen työntekijöiden kanssa Edustajana kansallisessa rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon kehittämisessä Tietotyön osaamisen vahvistaminen Tutkimukseen osallistumismahdollisuuksien jakaminen Sosiaalihuollon tiedolla johtamisen kehittämiseen osallistuminen
Oikeudenmukaisuustyö	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalityön kehittämisen tuki Sosiaalityöntekijöiden kehittämisryhmän koordinointi Esihenkilöiden kehittämisryhmän jäsen Käytäntötutkimuksen ohjaaminen Sosiaalityön tutkimus- ja kehittämisseminaarien toteutus Sosiaalityön kehittämistarpeiden kokoaminen ja tiedon jakaminen Oikeudenmukaisuustyön osaamisen vahvistaminen
Inklusiotyö	<ul style="list-style-type: none"> Asiakasosallisuuden edistäjien verkoston jäsen Asiakasosallisuuden työkäytäntöjen edistäminen Asiakasosallisuuden menetelmistä tiedottaminen Verkostotyö Asiakasraatien ja kokemusasiantuntijoiden tuottaman tiedon jakaminen
Strategiatyö	<ul style="list-style-type: none"> Rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottaminen strategiatyöhön <ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointikertomus Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma HYTE-indikaattoritiedon täydentäminen Rakenteellisen sosiaalityön tiedon jakaminen ja esittelyt päättäjille, HYTE-toimijoille, ehkäisevään työhön ja kuntien hyvinvointikoordinaattoreille
Poliittinen työ	<ul style="list-style-type: none"> Viestintä, tiedottaminen ja tiedolla vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none"> Sosiaalityön blogi Rakenteellisen sosiaalityön somekanava Osaamisen vahvistaminen poliittisessa työssä Käytäntöjen kehittäminen

Teoriatietoon ja käytännön kokemustietoon pohjautuva ymmärrys rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudesta hyvinvointialueilla

Analysoin tekemääni kehittämistyötä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden näkökulmasta. Sosiaalityön asiantuntijuus rakentuu suhteessa yksilö-, yhteisö-, yhteiskunta- ja globaalisuhteeseen ja niiden myötä erilaisiin politiikan tasoihin. Sosiaalityön yhteiseen asiantuntemukseen sisältyvät arvot ja eettisyys, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus ja kriittisyys. (Pohjola 2018.) Myös rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalityössä avointa, jaettua ja kollektiivista ja se liittyy koko palvelujärjestelmän kollektiiviseen asiantuntijuuteen ja työorientaatioon. (Eräsaari 2002; Karvinen–Niinikoski 2005.) Rakenteellista sosiaalityötä tulee tehdä hyvinvointialueilla osaamista jakaen ja yhdessä aktiivisesti toimien.

Tein kehittämistyön aikana ja kansallisissa verkostoissa havaintoja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntemuksen hyödyntämisen mahdollisuuksista hyvinvointialueella. Näen, että on tärkeää analysoida tehtyä kehittämistyötä tästä näkökulmasta ja tuoda esiin rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden hyödyntämisen mahdollisuuksia. Tämän avulla hyvinvointialueella olisi mahdollista tarkastella, arvioida, perustella ja tuoda esiin rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden tarvetta myös kehittämistyön jälkeen.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden hyödyntäminen ja vahvistaminen hyvinvointialueilla on tärkeää rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuuden suunnitelmalliseksi ja koordinoituksi toteutukseksi. Rakenteellisen sosiaalityön toimijat, roolit ja vastuut tulee määritellä hyvinvointialueelle laadittavassa toteutussuunnitelmassa, joten lopputyö linkittyy osaltaan myös toteutussuunnitelmien laatimistyöhön hyvinvointialueilla. Rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuus on laaja ja sillä on yhteyksiä moneen suuntaan. Ilman tehdyn kehittämistyön ja sen aikana tuotetun tiedon ja kokemusten tarkastelua ja analysointia kehittämistyön aikana saadut hyödyt uhkaavat valua tältä osin hukkaan. Lopputyöni avulla hyvinvointialueilla voidaan arvioida rakenteellisen sosiaalityön resursseja, perustella asiantuntijuuden tarvetta ja suunnitella jatkotoimia hankkeen päättymisen jälkeen. Tuloksia on mahdollista hyödyntää myös oppilaitoksissa käytännön työelämän osaamistarpeita ja -mahdollisuuksia tarkasteltaessa.

5 Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus hyvinvointialueilla

Lopputyöni tavoitteena on kuvata rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyvinvointialueella. Olen tarkastellut asiantuntijuutta rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden (Pohjola 2011, 2014; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d), lainsäädännön (sosiaalihuoltolaki 1301/2014,

7§) sekä rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueiden (Sosnet 2025; Lähteinen ym. 2017; Kairala ym. 2012; Kempainen 2006) avulla. Luvun 5 alaluvuissa olevissa taulukoissa (4, 5, 6, 7, 8) olen kuvannut ensin rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueet ja niihin liittyvät käytännöt (sarakkeet 1 ja 2). Kolmannessa sarakkeessa on koottuna rakenteellisen sosiaalityön osaaminen tehtäväalueittain. Neljännen sarakkeeseen olen koonnut teoretiedon sekä kehittämistyön kokemuksen pohjalta rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtäviä hyvinvointialueella kullakin rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueella.

5.1 Asiantuntijuus tietotyössä

Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tavoitteena on monipuolisen tiedon tuottaminen muun muassa sosiaalisista ilmiöistä, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja asiakkaiden tarpeista sekä niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä. Tietotyö on myös tiedon välittämistä muiden tahojen hyödynnettäväksi. (Närhi ym. 2023b, 292.) Sosiaalihuoltolain 7§ velvoittaa hyvinvointialueita välittämään ja tuottamaan tietoa alueen asukkaiden sosiaalisesta hyvinvoinnista ja sosiaalisista ongelmista rakenteellisen sosiaalityön avulla. Hyvinvointialueen on myös järjestämislain mukaan seurattava alueen asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7§).

Tiedolla johtaminen on kuitenkin monella hyvinvointialueella vasta kehittymässä. Tiedon laadussa, saatavuudessa sekä eri tietojen yhdistämisessä on usein puutteita ja monet tietotuotteet ovat vielä keskeneräisiä. Asiakastietojärjestelmistä saatavan tiedon saatavuus kehittyi huimaa vauhtia. Määrällisen tiedon lisäksi myös laadullisen tiedon tuotantoa ja hyödyntämistä tulisi edistää. (Joronen ym. 2024; Salovaara 2021, 182.) Kansallisen kehittämisen tavoitteena on, että rakenteellisen sosiaalityön tietoa saadaan jatkossa yhteneväisellä tavalla kaikilta hyvinvointialueilta ja tiedot ovat myös vertailtavissa keskenään. (Koskinen & Hakola 2024.) Tämän myötä hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotannon vahvistamiselle asettuu veloitteita lainsäädännön lisäksi myös kansallisen kehittämistyön suunnasta ja rakenteellisen sosiaalityön vahvistuvalle asiantuntijuudelle on olemassa tarve.

Taulukossa 4 kuvaan rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tehtäväalueita, tietotyön käytäntöjä, rakenteellisen sosiaalityön erityisosaamista tietotyössä sekä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtäviä hyvinvointialueilla pohjautuen kehittämistyössä tekemiini havaintoihin ja kokemuksiini. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyö painottui kehittämistyössä, koska rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotantoa oli tarpeen vahvistaa sekä kansallisesti, että hyvinvointialueilla.

Taulukko 4. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät tietotyössä.

Tietotyön tehtäväalueet (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d.)	Tietotyön käytännöt	Rakenteellisen sosiaalityön erityisosaaminen tietotyössä	Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät tietotyössä
Tiedon saaminen	Tiedon saaminen asiakailta, asukkailta ja yhteistyökumppaneilta <i>Yhteiskunnan syrjäyttävien ja huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden havainnointi ja tunnistaminen</i>	Yhteiskunnan syrjäyttävien ja huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden havainnointi ja tunnistaminen	Tiedon saaminen sosiaalialan ammattilaisilta, yhteistyökumppaneilta, asiakkailta ja verkostoilta <i>Syrjäyttävien ja huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden tunnistaminen ja esiin nostamisen edistäminen</i>
Tiedon hyödyntäminen	Tiedon hyödyntäminen työssä, kehittämisessä, tietojohdantamisessa, päätöksenteossa ja vaikuttamisessa	Rakenteellisen sosiaalityön ja tutkimustiedon hyödyntäminen Arviointi- ja vaikuttavuustutkimus ja sen hyödyntäminen	Rakenteellisen sosiaalityön tiedon ja tutkimustiedon hyödyntäminen kehittämisessä, rakenteellisessa sosiaalityössä, sen arvioinnissa ja analysoinnissa <i>Tiedon hyödyntämisen edistäminen</i> Tiedon hyödyntämisen paikkojen tunnistaminen
Tiedon tuottaminen	Sosiaalinen raportointi, kyselyt, tutkimukset, tietojärjestelmät ja dokumentointi, sosiaalisten vaikutusten arviointi ja ennakointi	Tiedontuotannon erityisosaaminen Tiedontuotannon menetelmien hallinta Tieteellisten raporttien, kertomusten ja asiantuntijatekstien tuottaminen	Tiedon tuottaminen ja tiedontuotannossa tukeminen <i>Tiedontuottamisen mahdollisuuksien jakaminen</i> Monitoimijainen osallisuus tiedontuotannossa <i>Tiedon analysointi</i> Tietolähteiden yhteen tarkastelu <i>Raporttien ja koontien kirjoittaminen</i> Toimenpide-ehdotusten laatiminen ja seurannan tukeminen
Tiedon välittäminen ja jakaminen	Asiakas- ja asiantuntijaverkostot, blogikirjoitukset, viestintä	Sosiaalityön asiantuntemuksen tuominen osaksi monitoimijaisia verkostoja Tiedon jakaminen sosiaalityöstä sekä asiakkaiden tarpeista ja elinoloista ja niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä Asiakkaiden ja sosiaalityön asiantuntemuksen tuominen politiikan ja päätöksenteon avuksi	Tiedon välittäminen kirjallisesti ja muiden viestintäkeinojen avulla työntekijöille, esihenkilöille, sosiaalipalvelujen johdolle, päättäjille, yhteistyökumppaneille, asiakkaille ja asukkaille

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla voidaan vahvistaa syrjäyttävien ja huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden tunnistamista ja esiin nostamista hyvinvointialueiden sosiaalityössä. Tämä liittyy osaltaan rakenteellisen sosiaalityön tietoisuuden ja osaamisen vahvistamiseen hyvinvointialueella. Taulukossa 4 on kuvattu tietotyön moninaisuutta kehittämistyön aikana. Monitoimijainen rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotanto, eri tietolähteiden yhteen tarkastelu, analysointi,

tiedon rikastaminen ja reflektointi yhteistyössä työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa sekä tiedon hyödyntäminen edellyttävät rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta. Tätä vahvistamalla hyvinvointialueilla on mahdollista vahvistaa tiedontuotantoa sekä kansallisen ja alueellisen rakenteellisen sosiaalityön tiedon sekä tutkimustiedon hyödyntämistä sosiaalityön käytännöissä, kehittämisessä, tietojohdamisessa, päätöksenteossa, vaikuttamisessa sekä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa, toteutumisen arvioimisessa ja kehittämisessä. Rakenteellisen sosiaalityön menetelmin tuotettu tieto on hyvin moninaista, joten on tärkeää, että myös tiedon hyödyntämisen paikkojen tunnistamisessa ja tiedon hyödyntämisen edistämässä tukeudutaan rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuteen.

Asiakastyössä työskentelevät sosiaalialan ammattilaiset ovat tärkeässä roolissa rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottamisessa. Työntekijät tuottavat tietoa päivittäin esimerkiksi kirjaamalla rakenteisesti asiakastietojärjestelmään, mutta rakenteisen kirjaamisen merkitystä ei vielä kokemukseni mukaan täysin hahmoteta rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta voisi hyödyntää rakenteisen kirjaamisen merkityksen ja rakenteellisen sosiaalityön yhteyden tunnistamisessa.

Työntekijöille on kokemukseni mukaan ajoittain haasteellista tuottaa tietoa kiireisen asiakastyön ohella ja myös esihenkilöiden mahdollisuudet tiedon kokoamiseen ovat usein rajalliset. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta voisi hyödyntää tiedontuotannon tukemisen ja tiedon kokoamisen lisäksi tiedon tuottamisen mahdollisuuksien, esimerkiksi kyselyiden ja tutkimuksiin osallistumisen, tunnistamisessa ja jakamisessa esihenkilöille, työntekijöille ja asiakkaille. Koska rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijalla on erityisosaamista tiedontuotannosta, analysoinnista ja erilaisten raporttien kirjoittamisesta, voisi asiantuntijuutta hyödyntää rakenteellisen sosiaalityön suunnitelmallisessa ja säännöllisessä tiedontuotannossa sekä tiedon esittämisessä koontien ja raporttien muodossa. Esimerkiksi Rajala ym. (2024, 226) ovat ehdottaneet, että rakenteellisessa sosiaalityössä keskeisen tiedontuotannon menetelmän, sosiaalisen raportoinnin, seuranta, sisällönanalyysi ja raportointi sopisivat työtehtäväksi juuri rakenteellisesta sosiaalityöstä vastaavalle asiantuntijalle.

Rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotannossa on keskeistä myös toimenpide-ehdotusten tekeminen (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 7§, Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston määritelmä sosiaalisesta raportoinnista 2025). Toimenpide-ehdotuksia tulee tehdä sosiaalityön asiantuntemukseen ja yhteiskuntatieteelliseen osaamiseen perustuen. Toimenpide-ehdotusten tekemisessä on tärkeää yhteinen keskustelu ja reflektointi sekä tutkimustietoon tukeutuminen. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden hyödyntäminen edistäisi toimenpide-ehdotusten suunnitelmallista ja säännöllistä tekemistä sosiaalityössä.

Rakenteellisessa sosiaalityössä tulisi tuottaa tietoa monitoimijaisesti, erityisesti asiakkaita osallistaen (Kivipelto 2021, 18.) Myös yhteistyökumppaneiden, kuten muiden ammattilaisten ja järjestötoimijoiden, tieto on merkityksellistä. Monitoimijaisen tiedontuotannon toteuttaminen ei kuitenkaan ole useinkaan mahdollista asiakastyön ohella. Asiakkailta voidaan saada tietoa esimerkiksi asiakasraatien kautta, jos näitä on hyvinvointialueilla käytössä. Monitoimijainen tiedontuotanto edellyttää kuitenkin toteutuakseen resurssia ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta. Asiakkaiden tuottaman kokemustiedon hyödyntäminen on merkityksellistä erityisesti rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena olevan kriittisen ja uudistavan tiedontuotannon toteutumisen näkökulmasta. Tällaista laadullista tietoa tulisi hyödyntää hyvinvointialueilla tilasto- ja rekisteritiedon ohella. (Kivipelto 2021, 1.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla tämä voisi olla mahdollista.

Tiedon tuottaminen, kokoaminen ja raportointi eivät yksin riitä, rakenteellisen sosiaalityön tietoa tulee myös jakaa ja tiedolla tulee pyrkiä vaikuttamaan. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta tulisi hyödyntää tiedon avoimuuden edistämisessä ja tiedon välittämisessä eri viestintäkanavien avulla työntekijöille, esihenkilöille, sosiaalipalvelujen johdolle, päättäjille, yhteistyökumppaneille, asiakkaille ja asukkaille.

5.2 Asiantuntijuus osallisuustyössä

Rakenteellisen sosiaalityön osallisuustyön tavoitteena on erityisesti marginaaliseen asemaan joutuneiden asiakkaiden, kansalaisten ja yhteisöjen valtaistaminen. Osallisuustyö on myös näiden osallisuuden ja toimintamahdollisuuksien edistämistä palvelujärjestelmässä ja yhteiskunnassa. (Närhi ym. 2023b, 292.) Laki hyvinvointialueesta (2021/611, 29 §) velvoittaa hyvinvointialueita demokratian ja asukkaiden osallisuuden kehittämiseen. Laissa annetaan esimerkkejä keinoista, joita ovat esimerkiksi keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asukasraadit, palvelujen käyttäjien mielipiteiden selvittäminen ja yhteinen kehittäminen palvelujen käyttäjien kanssa.

Asukas- ja asiakasosallisuuden toteutumista on kritisoitu ja osallisuus on nähty osin hyvin palvelujärjestelmäkeskeisenä ja näennäisenä. Osallisuuden vahvempi toteutuminen ja palvelujärjestelmän käyttäjälähtöisyys edellyttäisivät työntekijöiden ja asiakkaiden yhteistyötä. (Närhi, Kokkonen & Matthiés 2014.) ORAS- Osallisuutta vahvistava rakenteellinen sosiaalityö -tutkimushankkeessa on tarkasteltu hyvinvointialueiden osallisuusohjelmia. Sosiaalihuollon asiakkaat, jotka eniten hyötyisivät osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista, eivät yleensä täytä osallisuusohjelmien ja punta-roivan demokratian teorioiden ihannenoromia aktiivisesta, ja itseohjautuvasta toimijasta. (Nieminen

2024.) Olisikin tärkeää, että hyvinvointialueiden osallisuustyössä tunnistettaisiin myös kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien asukkaiden tarpeet, jotka usein poikkeavat muiden asukkaiden tarpeista (Kokkonen 2025). Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla tätä olisi mahdollista edistää.

Taulukko 5. Rakenteellisen sosiaalityön inklusio/osallisuustyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät osallisuustyössä.

Osallisuustyön/inklusiotyön tehtäväalueet (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d.)	Osallisuustyön/inklusiotyön käytännöt	Rakenteellisen sosiaalityön erityisosaaminen	Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät
Tietoisuustyö	Yhteinen keskustelu Asiakkaiden tiedottaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista Asiakkaiden tietoisuuden vahvistaminen heidän tilanteisiinsa vaikuttavista rakenteellisista tekijöistä	Osallisuuden, osallistumisen ja osallistamisen käsitteet ja tutkimus Viestintäosaaminen	Osallisuutta vahvistavien työkäytäntöjen edistäminen Viestintä työntekijöille, johdolle, asukkaille, asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja päättäjille Tiedon jakaminen hyvinvointialueen viestinnän kehittämiseksi
Valtaistamistyö	Asiakkaiden neuvonta esim. palautteen antamisessa ja kantelun tekemisessä	Asiakkaiden voimaannuttaminen ja valtaistaminen osallistumaan ja vaikuttamaan omaa elämää ja yhteiskuntaa koskeviin kysymyksiin ja päätöksentekoon.	Työntekijöiden ja asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksien tunnistaminen Työntekijöiden ja asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksista tiedottaminen
Osallistava kehittämistyö	Yhteiskehittäminen asiakkaiden, muiden toimijoiden ja yhteistyöverkostojen kanssa	Yhteistyö ja vaikuttaminen asiakkaiden, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa Rakenteellisen sosiaalityön erityisasiantuntijana toimiminen monitoimijaisissa yhteisöissä.	Yhteiskehittämisen sekä asiakkaiden ja yhteistyötahojen osallisuuden edistäminen kehittämistyössä Osallistavien työkäytäntöjen hyödyntäminen rakenteellisen sosiaalityön käytännöissä ja kehittämisessä Yhteinen vaikuttamistyö asiakkaiden ja yhteistyökumppanien kanssa
Yhteisötyö	Jalkautuminen matalan kynnyksen paikkoihin lähelle asiakkaiden arjen toimintaympäristöjä Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien luominen	Asiakkaiden voimaannuttaminen ja valtaistaminen osallistumaan ja vaikuttamaan	Jalkautuminen matalan kynnyksen paikkoihin ja rakenteellisen sosiaalityön tekeminen yhteistyössä asiakkaiden ja yhteistyötahojen kanssa

Taulukossa 5 on kuvattuna osallisuustyön tehtäväalueita, työkäytäntöjä, rakenteellisen sosiaalityön erityisosaamista osallisuustyössä sekä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtäviä osallisuustyössä kehittämistyössä kertyneeseen kokemustietoon pohjautuen. Sosiaalityössä tulee eri keinoin edistää asiakkaiden osallisuutta heidän elämässään, palvelujärjestelmässä sekä yhteiskunnassa. Tätä

tehdään esimerkiksi tiedottamalla asiakkaita palveluista ja lisäämällä heidän tietoisuuttaan erilaisista vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksista. Sosiaalityössä tulee myös tunnistaa asiakkaiden tilanteisiin vaikuttavat rakenteelliset tekijät ja tuoda nämä myös asiakkaiden tietoon. Asiakkaita neuvotaan heidän oikeuksissaan esimerkiksi palautteen antamisessa ja kantelun, muistutuksen ja oikaisuvaatimusten tekemisessä. (Kannasoja & Ruonakangas 2023d.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on ymmärrystä osallisuuden eri tasoista, käsitteestä ja merkityksestä. Asiantuntijuuteen kuuluu tuntemus osallisuutta edistävästä työkäytännöistä hyvinvointialueella ja laajemmin yhteiskunnassa, sekä niiden edistäminen sosiaalityössä. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta osallisuustyö on rakenteellisen sosiaalityön tiedon avointa jakamista ja asiakkaiden ja muiden toimijoiden osallisuutta tiedon tuotannossa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija tunnistaa vaikuttamisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa ja hyvinvointialueella. Tämän myötä hän voi tiedottaa sosiaalialan ammattilaisia sekä sitä kautta myös asiakkaita erilaisista vaikuttamismahdollisuuksista ja näin edistää niiden hyödyntämistä myös haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalityön asiakkaiden keskuudessa.

Osallisuustyö on osallistavaa kehittämistyötä ja rakenteellisessa sosiaalityössä tämä tarkoittaa yhteistä kehittämistä ja yhteistyötä sosiaalialan ammattilaisten ja asiakkaiden sekä muiden toimijoiden kesken. (Kannasoja & Ruonakangas 2023d.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi edistää tätä yhteistyötä vahvistamalla sosiaalialan ammattilaisten osallisuutta sosiaalityön kehittämisessä sekä mahdollistamalla myös asiakkaiden osallisuuden esimerkiksi rakenteellisen sosiaalityön kehittämisessä ja ammattilaisten osaamisen vahvistamisessa. Asiakkaat ovat vielä havaintojeni mukaan liian harvoin osallisina vaikuttamistyössä. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla voidaan vahvistaa myös asiakkaiden osallisuutta vaikuttamistyössä ja saada sosiaalityön asiakkaiden ääni paremmin kuuluviin hyvinvointialueella ja yhteiskunnassa.

Rakenteellisen sosiaalityön osallisuustyö sisältää myös yhteisötyötä, ja tätä toteutetaan esimerkiksi jalkautumalla erilaisiin toimintaympäristöihin lähemmäs asukkaita (Kannasoja & Ruonakangas 2023d). Jalkautumalla matalan kynnyksen paikkoihin on mahdollista luoda asukkaille uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia ja osallisuutta vahvistavia kokemuksia. Yhteisötyön tavoitteena on valtaistaa ja voimaannuttaa ihmisiä lähellä heidän arkeaan ja vahvemmin heidän omalla tavallaan. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi osaltaan edistää jalkautuvaa työtä tuomalla esiin sen merkitystä ja toimimalla yhteistyössä järjestöjen, kuntien ja muiden toimijoiden kanssa, jotka järjestävät matalan kynnyksen toimintaa alueen asukkaille.

5.3 Asiantuntijuus oikeudenmukaisuustyössä

Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyö on syrjivien käytäntöjen ja tilanteiden tunnistamista ja ehkäisemistä, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämistä sosiaalityön eettisten periaatteiden ja perus- ja ihmisoikeuksien mukaisesti. (Närhi ym. 2023b, 292.) Hyvinvointialueella tämä liittyy esimerkiksi ihmisoikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien toteutumiseen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Tasa-arvolain 4 § (609/1986) säädetään, että viranomaisen tulee kaikessa toiminnassaan edistää tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuslain 5 § (1325/2014) säädetään, että viranomaisen velvollisuutena on edistää yhdenvertaisuutta arvioimalla yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan. Hyvinvointialueella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä ja sen on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin näiden periaatteiden toteutumisen edistämiseksi.

Hyvinvointialueen tulee toiminnassaan toteuttaa omavalvontaa, jonka avulla pyritään varmistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien lainmukainen hoitaminen. Valvontalain 29 § velvoittaa hyvinvointialueen ammattilaisia ilmoittamaan asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023.) Myös asiakasturvallisuuden edistäminen on hyvinvointialueen tehtävä. Yhteiskunnallisen osaamisen ja yhteiskuntakriittisen lähestymistavan myötä erityisesti sosiaalityössä voidaan havaita näitä asiakasturvallisuutta vaarantavia syrjiviä rakenteita ja käytäntöjä, ilmiöitä, sosiaalisia ongelmia sekä niiden syntymekanismia sekä hyvinvointialueella, että laajemmin toiminta-alueella ja yhteiskunnassa. Asiakasturvallisuus sosiaalihuollossa tarkoittaa sitä, että palvelut järjestetään, tuotetaan ja toteutetaan siten, että asiakkaan fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja taloudellinen turvallisuus eivät vaarannu. (Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022–2026, 12.)

Sosiaalihuollon ammattihenkilön ammatillisen toiminnan päämääränä on sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin lisääminen (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 4§). Sosiaalityön yhtenä tavoitteena on vahvistaa yhteenkuuluvuutta, kunnioittaa moninaisuutta ja edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja ihmisoikeuksien toteutumista. (Lähteinen ym. 2017). Oikeudenmukaisuustyö näkyy sosiaalityössä siis monella tapaa sekä asiakastyössä että rakenteellisen työn tasolla.

Taulukko 6. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät oikeudenmukaisuustyössä.

Oikeudenmukaisuustyön tehtäväalueet (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d.)	Oikeudenmukaisuustyön käytännöt	Rakenteellisen sosiaalityön erityisosaaminen	Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät
Kehittämis- ja tutkimustoiminta	<p>Kehittämis- ja tutkimusideoiden esiin nostaminen</p> <p>Kehittämistyössä asiantuntijana toimiminen</p> <p>Puheenvuorot erilaisissa tilaisuuksissa</p> <p>Tieteellisiin julkaisuihin, lehtiin ja someen kirjoittaminen</p>	<p>Yhteiskuntatieteellinen tutkimus- ja kehittämisosaaminen</p> <p><i>Rakenteellisen sosiaalityön suunnittelu, toteutus ja raportointi</i></p> <p>Valmiudet toimia vaativan kehittämistyön vastuuasiantuntijana</p> <p><i>Tutkimus- ja asiantuntijatiendon kokoaminen sekä arviointiraportin laatiminen</i></p> <p>Asiakastyön vaikutusten mittaaminen ja arviointi rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta</p> <p><i>Palvelujen laadun ja vaikuttavuuden arviointi</i></p> <p>Tutkiva ja arvioiva työote</p> <p><i>Innovaatio-osaaminen</i></p> <p>Muutososaaminen</p> <p><i>Taito käyttää tutkimusta rakenteellisen sosiaalityön ammatillisten käytäntöjen analysoimiseen, arvioimiseen ja kehittämiseen</i></p> <p>Palvelujärjestelmien toiminnan ja vallan rakenteiden kriittinen ja analyttinen jäsentäminen</p> <p><i>Ihmisoikeudet, eettiset kysymykset ja oikeudenmukaisuus osana rakenteellisen sosiaalityön arvopohjaa</i></p>	<p>Tutkimustiedon hyödyntäminen rakenteellisessa sosiaalityössä ja sen kehittämisessä</p> <p>Tutkimustiedon hyödyntämisen edistäminen hyvinvointialueen sosiaalipalveluissa</p> <p>Kirjoittaminen ja puheenvuorot</p> <p>Yhteistyö asiakkaiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa toimimattomien rakenteiden ja käytäntöjen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi ja kehittämiseksi.</p>
Osaamisen vahvistaminen	Oman osaamisen vahvistaminen	Rakenteellisen sosiaalityön erityisasiantuntijuus: Tietotyön, osallisuustyön, oikeudenmukaisuustyön, strategiatyön ja poliittisen työn osaaminen <i>Eettinen ja arvo-osaaminen</i> Ihmisoikeusosaaminen	Jatkuva oman osaamisen ja asiantuntijuuden kehittäminen <i>Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistaminen hyvinvointialueella</i>
Oman työn kehittäminen	Oman työn kehittämiseen osallistuminen	Tutkimus- ja kehittämisosaaminen	Sosiaalityön kehittämisen tukeminen <i>Rakenteellisen sosiaalityön eri tehtäväalueiden ja käytäntöjen kehittäminen yhteistyössä sosiaalialan ammattilaisten kanssa</i>

Taulukossa 6 kuvaan oikeudenmukaisuustyön tehtäväalueita, työkäytäntöjä, rakenteellisen sosiaalityön erityisosaamista oikeudenmukaisuustyössä sekä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan

tehtäviä hyvinvointialueiden oikeudenmukaisuustyössä. Oikeudenmukaisuustyö on kehittämis- ja tutkimustoimintaa, siihen osallistumista sekä kehittämistarpeiden esille tuomista (Kannasoja & Ruonakangas 2023d). Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus sisältää kehittämis- ja tutkimusosaamista, jonka myötä erikoistumisopinnot käyneet ammattilaiset voivat toimia hyvinvointialueilla vaativissa kehittämistehtävissä. Osaamiseen sisältyy myös tutkimus- ja muun tiedon kokoaminen ja raportointi, tutkiva ja arvioiva työote sekä asiakastyön vaikutusten mittaaminen ja arviointi. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat voivat vahvistaa ja edistää tutkimustiedon hyödyntämistä hyvinvointialueiden sosiaalityössä sekä rakenteellisen sosiaalityön toteutuksessa ja kehittämisessä.

Osaamiseen sisältyy yhteiskunnan ja palvelujärjestelmien toiminnan analysointi erityisesti asiakkaiden oikeuksien, eettisten kysymysten ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Innovaatio- ja muutososaaminen on hyvinvointialueilla ajankohtaista palveluja kehitettäessä ja myös nämä ovat rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan osaamisalueita. Asiantuntija voisi nostaa esiin ja yhteiseen keskusteluun sosiaalityössä esiin tulevia eettisiä kysymyksiä ja asiakkaiden oikeuksiin liittyviä teemoja sekä tukea sosiaalialan ammattilaisia niiden esiin nostamisessa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla voidaan mahdollistaa sosiaalityön sekä sosiaalityön kehittämis- ja tutkimustiedon esiin tuomista ja näkyväksi tekemistä hyvinvointialueilla. Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi erilaisia asiantuntijapuheenvuoroja ja -kirjoittamista eri yhteyksissä. Tätä asiantuntijuutta vahvistamalla hyvinvointialueilla olisi myös paremmat mahdollisuudet ehkäistä toimimattomia rakenteita ja käytäntöjä syntymästä sekä kehittää palveluja yhteistyössä asiakkaiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyö on myös osaamisen vahvistamista. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuteen sisältyy tietotyön, osallisuustyön, oikeudenmukaisuustyön, strategiatyön ja poliittisen työn osaaminen, eettinen ja arvo-osaaminen sekä ihmisoikeusosaaminen. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi vahvistaa näiden alueiden osaamista hyvinvointialueen sosiaalityössä.

Tutkimus- ja kehittämisosaamisen myötä asiantuntija voisi toimia sosiaalityön kehittämisen tukena ja kehittämistoimia toteuttavana tahona. Työntekijöiden osallisuus on kokemukseni mukaan tärkeää kehittämistyössä. Asiantuntijan tehtäviin voisi kuulua rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen sekä työntekijöiden ja asiakkaiden osallisuuden mahdollistaminen kehittämistyössä. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi edistää myös asiakasturvallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä vahvistaa ammattieettistä osaamista, monialaista yhteistyötä ja epäkohdista ilmoittamisen toteutumista hyvinvointialueella. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyödyntämällä sosiaalityön tiedon tuotanto, sosiaalityön tiedon hyödyntäminen ja tiedolla vaikuttaminen sekä rakenteellisen

sosiaalityön työkäytäntöjen ja toimintamallien kehittäminen hyvinvointialueilla vahvistuisivat ja asiakasturvallisuus voisi toteutua paremmin. (Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus 2025.)

5.4 Asiantuntijuus strategiatyössä

Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyö on osallistumista ja vaikuttamista palvelujärjestelmien kehittämiseen, hyvinvointia edistävien suunnitelmien laadintaan, toimeenpanoon ja arviointiin sekä yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin ja lainsäädäntöön (Närhi ym. 2023b, 292). Laki hyvinvointialueesta (611/2021, 41§) määrittelee, että hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toimintaan ja talouteen liittyvistä tavoitteista. Strategioissa liikutaan tutkimuksen mukaan melko yleisellä tasolla. Tutkimuksen mukaan sosiaalityö ei näy strategioissa toiminnallisesta tai asiakkuuksien näkökulmasta ja työntekijät ovat kokeneet ulkopuolisuutta strategian laatimisesta. (Rautniemi & Raitakari 2024.)

Hyvinvointialueen on järjestämislain mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä ja asetettava strategisessa suunnittelussaan sille tavoitteet sekä määrittellä näitä tukevat toimenpiteet. Päätöksenteossa on otettava huomioon päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointialueen on myös seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä ja alueella toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava aluevaltuustolle vuosittain. Tämän lisäksi valtuustokausittain on valmisteltava alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma yhteistyössä kuntien kanssa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7§.)

Hyvinvointikertomus toimii strategisen johtamisen dokumenttina hyvinvointialueilla ja kunnissa. (Vesa ym. 2020, 27.) Haasteena on sosiaalista hyvinvointia mittaavien indikaattoreiden puute sekä vaikeudet saada toteutettua haastaviin kohderyhmiin kohdennettuja tukitoimia. Indikaattoritieto ei myöskään kerro mitään taustalla olevista syistä, joihin toimenpiteitä tulisi kohdistaa. Lisäksi sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvä tieto tulee pitkällä viiveellä. Vajetta on paikattu esimerkiksi kyselyillä sekä järjestöiltä ja vaikuttajatoimielimiltä saadulta kokemustiedolla, mutta ne eivät ole useinkaan kovin kattavia ja väestöllisesti edustavia. Olisikin tärkeää, että hyvinvointialueet ja kunnat tuottaisivat ja saisivat enemmän tietoa sosiaalisesta hyvinvoinnista hyvinvoinnin tiedolla johtamiseen. Tiedon tulisi myös liikkua avoimesti kuntien ja alueiden välillä. (Vesa ym. 2020, 30, 33.) Rakenteellinen sosiaalityö olisi toteutuessaan yksi tähän tarpeeseen vastaava keino.

Taulukko 7. Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyön tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät strategiatyössä.

Strategiatyön tehtäväalueet (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d.)	Strategiatyön käytännöt	Rakenteellisen sosiaalityön erityisosaaminen	Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät
Reformityö	<p>Kehittämisehdotukset työyhteisöjen ja organisaation toimintakäytäntöihin ja monitoimijaiseen yhteistyöhön</p> <p>Kehittämisehdotukset uusista palveluista ja etuuksien kohdentamisesta</p>	<p>Tietoa ja taitoa jäsentää kriittisesti ja analyttisesti palvelujärjestelmien toimintaa ja vallan rakenteita</p> <p><i>Tietoa yhteiskunnallisen kontekstin yhteyksistä ihmisen hyvinvointiin</i></p> <p>Osaaminen suunnitella ja toteuttaa toimia epäkohtien muuttamiseksi.</p>	<p>Kehittämistarpeiden havainnointi</p> <p><i>Kehittämisehdotusten tekeminen</i></p> <p>Kehittämistarpeiden kokoaminen ja esille tuominen</p> <p><i>Sosiaalityön kehittäminen</i></p>
Sosiaalipoliittinen työ	<p>Ehdotusten ja tiedon tuottamista ohjelmiin, suunnitelmiin ja strategia-asiakirjoihin</p> <p>Kehittämisehdotukset johdolle, päättäjille ja lainsäädäntöön sekä sosiaalityön tietojärjestelmien kehittämiseen</p> <p>Sosiaalialan asiantuntemuksen hyödyntäminen sosiaalisten vaikutusten ennakointi- ja arviointityössä, selvitysryhmissä ja lautakunnissa</p>	<p>Hyvinvointipolitiikka ja siihen liittyvä vaikuttamis- ja strategiatyö</p> <p><i>Asiakkaiden ja sosiaalityön asiantuntemuksen tuominen politiikan ja päätöksenteon avuksi.</i></p> <p>Tieteellinen raportointi ja asiantuntijakirjoittaminen</p> <p><i>Hyvinvointikertomusten, politiikkaohjelmien ja toimintasuunnitelmien laadintaan osallistuminen.</i></p> <p>Rakenteellisen sosiaalityön ja vaikuttamisen tasot ja muodot sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa että yhteiskunnassa.</p>	<p>Tiedon tuottaminen ohjelmiin, suunnitelmiin ja strategia-asiakirjoihin (osallisuusohjelma, hyvinvointialuestrategia, omavalvontataohjelma, asiakasturvallisuus, hyvinvointisuunnitelmat, ehkäisevän työn suunnitelma, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, opiskeluhoollon suunnitelmat)</p> <p><i>Kehittämisehdotusten ja toimenpide-ehdotusten tekeminen ja seuranta</i></p> <p>Sosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijana toimiminen erilaisissa verkostoissa (Hyte, osallisuus, omavalvonta, asiakasturvallisuus, ehkäisevä työ, yhdyspinnat)</p>
Kansalaisvaikuttaminen	<p>Aloitteiden tekeminen</p> <p>Järjestöissä ja yhdistyksissä toimiminen</p> <p>Kunnallispolitiikkaan osallistuminen</p>		

Taulukko 7 kuvaa strategiatyön tehtäväalueita ja työkäytäntöjä sekä rakenteellisen sosiaalityön erityisosaamista strategiatyössä ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtäviä hyvinvointialueiden strategiatyössä. Rakenteellisella sosiaalityöllä on tärkeä rooli esimerkiksi hyvinvoinnin edistämässä sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Sosiaalinen raportointi on yksi keino saada tietoa sosiaalisesta hyvinvoinnista ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteista, jota on muuten vaikea saada. Yhdistämällä rakenteellisen sosiaalityön tietoa muuhun tietoon ja jakamalla sitä laajasti muille toimijoille ja hallinnonaloille saadaan laajempi tilannekuva alueen hyvinvoinnista. Esimerkiksi sosiaalinen raportointi tuottaa tietoa ihmisten kokemuksista, ja se on yhtä arvokasta tietoa, kuin muukin

tieto. (Vesa ym. 2020, 39–40, 42.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla tätä sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmaa saataisiin paremmin esiin hyvinvointialueella. Se edellyttää kuitenkin tiedon kokoamista, analysointia ja kokonaisprosessia koordinoivaa tahoa, jolla on osaamista rakenteellisesta sosiaalityöstä.

Tutkimuksen mukaan hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmien perusteluissa tai toimenpiteissä ei hyödynnetä juurikaan sosiaalityön asiantuntijuutta, tutkimusta, menetelmiä tai tietoperustaa. Sosiaalityön toimenpiteitä tulisikin kirkastaa ja sosiaalityön tieto- ja arvoperusta huomioida vahvemmin strategisen tason ohjauksessa ja johtamisessa. Myös strategiatason ohjaavissa asiakirjoissa tulisi vahvistaa sosiaalityön näkökulmia ja tuoda esille sosiaalityön merkitystä ja mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. (Myller 2025, 75–76.) Tämä toteutuisi paremmin hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla.

Päätösten vaikutusten ennakoarviointia ei tehdä säännönmukaisesti kunnissa eikä hyvinvointialueilla sen lakisääteisyydestä huolimatta (Penttilä ym. 2020, 56–57). Rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalialan tiedon ja asiantuntemuksen hyödyntämistä myös ennakoarvioinnissa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuteen sisältyy osaamista tuoda esiin tietoa ja asiantuntemusta ennakoarvioinnin tueksi.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla hyvinvointialueilla olisi enemmän tietoa strategisen työskentelyn ja päätöksenteon taustalla ja myös rakenteellisten tekijöiden vaikutukset ihmisten hyvinvointiin voitaisiin tunnistaa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan osaamiseen kuuluu muutostyön toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen. Asiantuntija voisi edistää sosiaalityön osallisuutta hyvinvointipolitiikassa ja siihen liittyvässä vaikuttamis- ja strategiatyössä sekä asiakkaiden ja sosiaalityön asiantuntemuksen tuomista politiikan ja päätöksenteon tueksi. Kehittämistarpeiden havainnointi, kehittämisehdotusten tekeminen, sosiaalityöstä esiin tulevien kehittämistarpeiden kokoaminen ja esille tuominen, tiedon tuottaminen ohjelmiin, suunnitelmiin ja strategia-asiakirjoihin voisivat myös olla osa asiantuntijan työtä. Kehittämisehdotusten ja toimenpide-ehdotusten seuranta ja sosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijana toimiminen erilaisissa verkostoissa olisivat myös rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan osaamisaluetta, toki yhteistyössä muiden sosiaalialan työntekijöiden ja johdon kanssa. Kansalaisvaikuttamiseen liittyviä käytäntöjä toteutetaan pääsääntöisesti vapaa-ajalla, joten ne eivät liity erityisesti rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työtehtäviin.

5.5 Asiantuntijuus poliittisessa työssä

Rakenteellisen sosiaalityön poliittinen työ on sosiaalisten ongelmien ja niihin vaikuttavien päätösten poliittisuuden sekä erilaisten valtarakenteiden olemassaolon näkyväksi tekemistä ja näihin vaikuttamista. Se on myös pyrkimystä vaikuttaa sosiaali- ja terveystieteisiin ja tuoda yhteiskuntatieteellistä tietoa myös muiden hallintokuntien toimintaan ja päätöksentekoon. (Närhi ym. 2023b, 292.) Rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on lisätä haavoittavissa tilanteissa elävien ihmisten poliittista tietoisuutta ja mahdollistaa kaikkia osapuolia kunnioittava keskustelu ei ryhmien välillä. Tavoitteena on myös edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta yhteiskunnallisen keskustelun ja epäkohtien esiin nostamisen avulla. (Kokkonen 2023, 49, 51–52; Freire 1970; Carniol 1992; Mullanly 2007.)

Sosiaalityössä kohdattavia haavoittuvassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä kuulemalla ja tukemalla heidän toimintamahdollisuuksiaan yhteiskunnassa pyritään vahvistamaan demokratian toteutumista. Tavoitteena on myös rakentaa parempaa maailmaa vaikuttamistyön, eli yhteiskunnalliseen asenneilmapiiriin vaikuttamisen sekä julkisuudessa käydyn keskustelun avulla. (Kokkonen 2023, 55.) Sosiaalityössä on varautunut suhde politiikkaan, poliittisuuteen sekä mediaan. Sosiaalityössä tiedottaminen on koettu johtajälähtöiseksi ja usein kovin hierarkkiseksi. Medialla on ollut pyrkimystä nostaa esiin myös sosiaalityön teemoja, mutta usein on käynyt niin, että sosiaalialan ammattilaiset ovat pettyneet tapaan, jolla viestiä on tuotu mediassa esiin. Sosiaalityö onkin melko näkymätön mediassa ja ammattilaisilla on usein pelkoa mediajulkisuuden negatiivisista seurauksista. (Tiitinen 2019.)

Sosiaalityöntekijät haluaisivat vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ja osallistua julkiseen keskusteluun, mutta he eivät aina usko vaikuttamisen olevan mahdollista työssään. (Kallio 2021.) Vuonna 2023 tehdyn tutkimuksen mukaan suurin osa sosiaalityöntekijöistä ei ole viimeisen kolmen vuoden aikana antanut yhtään haastattelua sanomalehteen (Kannasoja & Ruonakangas 2023a, 94). Julkisuustyö sekä sosiaalipoliittinen työ toteutuvat siis hyvin harvoin sosiaalityössä (Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d).

Taulukko 8. Rakenteellisen sosiaalityön poliittisen työn tehtäväalueet ja käytännöt sekä rakenteellisen sosiaalityön erikoissosiaalityöntekijän erityisosaaminen ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät poliittisessa työssä.

Poliittisen työn tehtäväalueet (Pohjola 2011; Närhi ym. 2023; Kannasoja & Ruonakangas 2023d.)	Poliittisen työn käytännöt	Rakenteellisen sosiaalityön erityisosaaminen	Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävät
Yhteiskuntatieteellisen näkemyksen hyödyntäminen eri yhteyksissä	Yhteiskunnallisen näkemyksen hyödyntäminen eri yhteyksissä	Ymmärrys poliittisen järjestelmän toimintatavoista ja niihin vaikuttamisesta <i>Sosiaalityön asiantunte muksen tuominen politiikan ja päätöksenteon avuksi</i> Osaamista toimia monitoimijaisissa ja moniammatillisissa yhteisöissä rakenteellisen sosiaalityön erityisasiantuntijana	Sosiaalityön asiantunte muksen tuominen asiantuntijaverkostoihin: hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön, asiakas turvallisuustyöhön, ehkäisevään työhön, yhdyspintatyöhön, osallisuustyöhön, asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseen sekä muiden toimialojen, järjestöjen ja kuntien suunnitteluun
Mediavaikuttaminen ja viestintä	Lehtikirjoitukset, blogit ja sosiaalinen media	Osaamista tuottaa ja jakaa tietoa omasta työstä, asiakkaiden tarpeista ja elinoloista sekä niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä <i>Osaamista ilmaista itseään ja perustella näkemyksiään työelämän vuorovaikutustilanteissa</i> Osaamista asiantuntijakirjoittamisesta <i>Osaamista laatia vaikuttavia viestinnän asiakirjoja</i> Tuntemus vaikuttavan mediatyöskentelyn perusteista <i>Sosiaalisen median käytön hallinta työssä</i>	Lehtikirjoitukset <i>Blogikirjoitukset</i> Blogin ylläpitäminen ja yhteiskirjoittaminen työntekijöiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa <i>Rakenteellisen sosiaalityön intra ja verkkosivut ja niiden ylläpitäminen</i> Rakenteellisen sosiaalityön sosiaalinen media <i>Hyvinvointialueen sisäinen viestintä rakenteellisesta sosiaalityöstä</i> Viestintä verkostoille ja asukkaille rakenteellisesta sosiaalityöstä
Yhteiskuntapoliittinen vaikuttaminen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen	Vaikuttamistyö ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen eri keinoin (mm. kannanotot, lausunnot, lehtikirjoitukset, blogit ja sosiaalinen media)	Osaamista toimia yhteiskunnallisena vaikuttajana <i>Osaamista käydä julkista keskustelua sosiaalityön tehtävistä, tavoitteista ja toimintamahdollisuuksista sekä asiakkaiden yhteiskunnallisesta asemasta</i> Julkisuustyö <i>Asiantuntijakirjoittaminen</i> Osaamista vaikuttaa yhdessä asiakkaiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa <i>Osaaminen rakenteellisen sosiaalityön ja vaikuttamisen tasoista ja muodoista sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa, että yhteiskunnassa</i>	Lehtikirjoitukset Blogikirjoitukset Puheenvuorot Esitykset ja esittelyt Tilaisuudet Suunnitelmallinen viestintä Monitoimijaisuus viestinnässä (työntekijöiden, asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden osallisuus)

Taulukossa 8 kuvaan poliittisen työn tehtävääalueita ja työkäytäntöjä sekä rakenteellisen sosiaalityön erityisosaamista ja rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtäviä hyvinvointialueiden poliittisessa työssä. Rakenteellisen sosiaalityön poliittista työtä toteutetaan hyödyntämällä ja tuomalla esiin yhteiskuntatieteellistä näkemystä eri yhteyksissä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi viestintää, mediavai-
kuttamista ja julkisuustyötä sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista ja vaikuttamista eri tavoin. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on ymmärrystä poliittisen järjestelmän toimintata-
voista ja niihin vaikuttamisesta sekä siitä, miten sosiaalityön asiantuntemus voidaan tuoda politiikan ja päätöksenteon tueksi. (Kannasoja & Ruonakangas 2023d.) Asiantuntijuuteen kuuluu myös sosiaa-
lityön ja rakenteellisen sosiaalityön erityisasiantuntijana toimiminen monitoimijaisissa verkostoissa ja yhteisöissä. Hyvinvointialueella tämä tarkoittaa sosiaalityön asiantuntemuksen tuomista esimer-
kiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä ehkäisevään työhön, asiakasturvallisuus-, yhdys-
pinta- ja osallisuustyöhön sekä asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseen ja muiden toimialojen, järjestöjen ja kuntien suunnitteluun.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on myös osaamista tuottaa ja jakaa tietoa sosiaalityöstä, asiakkaiden tarpeista ja elinoloista sekä niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä. Hyvinvointialuei-
den sosiaalityössä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus vahvistaa sosiaalityön viestintää, koska asiantuntijalla on osaamista asiantuntijakirjoittamisesta ja viestinnällisten asiakirjojen laatimisesta sekä tuntemusta mediatyöskentelystä ja sosiaalisen median käytöstä työssä. Rakenteellisen sosiaali-
työn asiantuntijuutta hyödyntämällä hyvinvointialueen sosiaalityön viestintä sekä sisäisille, että ul-
koisille verkostoille ja alueen asukkaille voi vahvistua. Sosiaalityön viestintä- ja vaikuttamistyö vah-
vistuu, kun sitä tehdään yhdessä työntekijöiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa ja julkista keskustelua voidaan käydä vahvemmin myös sosiaalityön tehtävistä, tavoitteista ja toimintamahdol-
lisuuksista sekä asiakkaiden yhteiskunnallisesta asemasta.

6 Yhteenveto

Tämän rakenteellisen sosiaalityön erikoistumisopintojen lopputyön tavoitteena on ollut kuvata raken-
teellisen sosiaalityön asiantuntijuutta hyvinvointialueilla. Tutkimuskysymykseni oli, millaista asian-
tuntijuutta ja osaamista rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voisi tarjota hyvinvointialueella suh-
teessa yksilötyöhön painottuneeseen sosiaalityöhön, eli miten avointa ja kollektiivista asiantuntijuutta
olisi mahdollista hyödyntää ja kehittää sekä mitä hyötyä asiantuntijuudesta olisi hyvinvointialueilla.
Tarkastelin asiantuntijuutta ja sen hyödyntämistä rakenteellisen sosiaalityön tehtävääalueiden, tieto-
työ, inklusiotyö, oikeudenmukaisuustyö, strategiatyö ja poliittinen työ (Pohjola 2011; Närhi ym.

2023), lainsäädännön (SHL 7§) sekä rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueiden näkökulmasta. (Kairala ym. 2012; Kemppainen 2006; Sosnet 2025.) Aineistona olivat kehittämistyön aikana toteuttamani työtehtävät ja toimenpiteet sekä niihin liittyvä dokumentointi. Tarkastelin aineiston avulla, millaista asiantuntemusta rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijalla on, millaisiin hyvinvointialueen tehtäviin ja toimenpiteisiin asiantuntijuus linkittyy ja miten asiantuntijasta voitaisiin tämän perusteella hyödyntää hyvinvointialueilla. Seuraavaksi teen yhteenvetoa siitä, millainen merkitys ja rooli rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuudella on hyvinvointialueilla.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitys ja rooli hyvinvointialueiden tietotyössä

Rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tavoitteena on tuottaa ja jakaa monipuolista tietoa sosiaalisista ilmiöistä, asiakkaiden tarpeista ja palvelujärjestelmän toimivuudesta sekä näiden yhteyksistä yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat tunnistavat ja nostavat esiin syrjäyttäviä rakenteita, hyödyntävät ja tuottavat laadullista ja määrällistä tietoa, tukevat tiedon käyttöä päätöksenteossa ja kehittämistyössä ja hallitsevat sosiaalisen raportoinnin ja muita tiedontuotannon menetelmiä. Tiedolla johtaminen on vasta kehittymässä monilla hyvinvointialueilla, tiedon laatu ja saatavuus vaihtelevat ja tiedon yhdistäminen on puutteellista. Sosiaalityössä kiire ja resurssipula rajoittavat tiedontuotantoa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta tulisi hyödyntää hyvinvointialueilla tiedontuotannon ja analysoinnin tukena, raporttien laadinnassa, toimenpide-ehdotusten tekemisessä, viestinnässä ja tiedon jakamisessa eri sidosryhmille.

Monitoimijainen ja osallistava tiedontuotanto voisi toteutua työntekijöiden, asiakkaiden ja yhteistyötahojen kanssa ja erityisesti asiakkaiden kokemustieto olisi tärkeää kriittisessä ja uudistamaan pyrkivässä rakenteellisen sosiaalityön tiedontuotannossa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on keskeinen tekijä hyvinvointialueiden tietotyön kehittämisessä. Sen avulla voidaan lisätä ymmärrystä sosiaalisista ilmiöistä, vaikuttaa päätöksentekoon ja kehittää sosiaalipalveluita vastaamaan paremmin asukkaiden tarpeita. Asiantuntijuuden vahvistaminen on välttämätöntä, jotta rakenteellisen sosiaalityön tietoa saadaan järjestelmällisesti tuotettua, hyödynnettyä ja jaettua.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitys ja rooli hyvinvointialueiden osallisuustyössä

Osallisuustyön tavoitteena on valtaistaa kansalaisia, asiakkaita ja yhteisöjä olemaan osallisina sekä vaikuttamaan omaan elämäänsä, palvelujärjestelmään ja yhteiskuntaan. Lainsäädäntö velvoittaa hyvinvointialueita edistämään demokratiaa ja asukkaiden osallisuutta. Sosiaalityössä osallisuutta tarkastellaan erityisesti haavoittuvissa tilanteissa elävien ihmisten näkökulmasta. Näiden ihmisten tarpeet eivät aina tule esiin eivätkä he aina tule kuulluksi. Tämän myötä heidän tarpeensa jäävät usein

huomiotta palvelujärjestelmässä ja yhteiskunnassa. Hyvinvointialueiden osallisuustyössä tulisi pyrkiä vahvistamaan erityisesti näiden ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat tiedottavat työntekijöitä ja asiakkaita erilaisista vaikuttamismahdollisuuksista, edistävät osallistavien käytäntöjen hyödyntämistä ja kehittämistä, tunnistavat vaikuttamisen paikkoja ja edistävät niiden hyödyntämistä sekä toimivat yhteistyössä eri toimijoiden ja yhteisöjen kanssa. Osallisuutta edistetään parhaiten tukemalla ihmisiä heidän omassa elinympäristössään ja viemällä sosiaalityötä asiakkaiden lähelle. Sosiaalityössä jalkautumisen tavoitteena on tavoittaa myös ne ihmiset, jotka eivät löydä tai tavoita palveluja. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat voivat tukea osallisuuden edistämistä ja osallisuutta mahdollistavien käytäntöjen ja toimintamallien kehittämistä yhteistyössä esimerkiksi järjestöjen kanssa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus on keskeinen voimavara hyvinvointialueiden osallisuustyössä. Se auttaa tavoittamaan haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita, vahvistamaan heidän osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiaan ja tekemään osallisuudesta aidompaa ja vaikuttavampaa. Osallisuus ei saa jäädä näennäiseksi, vaan sen tulee olla sosiaalityön arjen tasolla tapahtuvaa yhteiskehittämistä ja yhteistyötä. Tätä voidaan edistää vahvistamalla rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta, resursointia ja osallisuuden ymmärrystä sosiaalityön rakenteissa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitys ja rooli hyvinvointialueiden oikeudenmukaisuustyössä

Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyö tarkoittaa syrjivien rakenteiden ja käytäntöjen tunnistamista ja ehkäisyä, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä sekä ihmisoikeuksien ja eettisten periaatteiden toteuttamista sosiaalipalveluissa. Lainsäädäntö velvoittaa hyvinvointialueita edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden oikeuksien toteutumista ja asiakasturvallisuutta sekä arvioimaan niiden toteutumista. Sosiaalityön yhtenä keskeisenä ammattieettisenä tavoitteena on nimenomaan tukea yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja estää syrjäytymistä yhteiskunnassa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat toimivat kehittäjinä ja sosiaalityön kehittämisen ja tutkimuksen tukijoina hyvinvointialueilla. He voivat nostaa esiin epäkohtia, tuoda tutkimustietoa käytäntöön ja osallistua julkiseen keskusteluun sekä tukea myös sosiaalialan ammattilaisia näiden toteuttamisessa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla voidaan edistää hyvinvointialueiden asiakasturvallisuutta ja yhdenvertaisuutta, ammattieettistä työskentelyä, monialaista yhteistyötä sekä tiedolla vaikuttamista ja toimivampien palvelujen ja palvelujärjestelmän kehittämistä.

Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyö on keskeinen osa hyvinvointialueiden kehittämistyötä. Se edellyttää vahvaa tutkimus- ja kehittämisosaamista, eettistä ja yhteiskunnallista ymmärrystä sekä kykyä vaikuttaa rakenteisiin. Asiantuntijuuden avulla voidaan ehkäistä syrjiviä käytäntöjä, parantaa palveluiden laatua ja edistää asiakkaiden oikeuksien toteutumista. Oikeudenmukaisuustyö ei ole vain yksittäisiä toimia, vaan jatkuvaa toiminnan kriittistä tarkastelua ja kehittävää yhteistyötä.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitys ja rooli hyvinvointialueiden strategiatyössä

Rakenteellinen sosiaalityö liittyy palvelujärjestelmien kehittämiseen, suunnitelmien ja strategioiden laadintaan sekä yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin ja lainsäädäntöön vaikuttamiseen. Hyvinvointialueilla tulee laatia strategioita, ohjelmia ja raportteja, mutta sosiaalityön näkökulma on niissä usein ohut tai voi puuttua jopa kokonaan. Sosiaalityön näkökulmasta keskeisestä sosiaalisesta hyvinvoinnista ei saada riittävästi tietoa eikä sosiaalityön asiantuntemusta hyödynnetä kattavasti.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijat voivat lisätä hyvinvointialueen tietopohjaa sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta rakenteellisen sosiaalityön tiedon, esimerkiksi sosiaalisen raportoinnin, avulla. Asiantuntijat voivat yhdistää rakenteellisen sosiaalityön tietoa muuhun alueelliseen hyvinvointitietoon ja jakaa sitä laajasti eri toimijoille rakenteellisen sosiaalityön tiedon avoimuuden periaatteen mukaisesti. Esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmien laatimiseen tarvitaan enemmän sosiaalityön tietoa ja asiantuntemusta. Asiantuntijat voivat edistää tätä sekä tiedon ja asiantuntemuksen hyödyntämistä päätösten ennakoarvioinnissa ja yleensä hyvinvointialueen tiedolla johtamisessa ja päätöksenteossa. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta vahvistamalla vahvistetaan sosiaalialan työntekijöiden ja asiakkaiden osallisuutta kehittämis- ja strategiatyössä sekä asiakkaiden tilanteisiin vaikuttavien rakenteellisten tekijöiden tunnistamista ja muuttamista.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla voidaan tuoda sosiaalinen näkökulma vahvemmin osaksi hyvinvointialueiden strategista päätöksentekoa. Asiantuntijat voivat vaikuttaa palveluiden kehittämiseen, strategioiden sisältöön ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvän tiedon vahvistamiseen ja hyödyntämisen edistämiseen. Tämän toteutuminen edellyttää, että sosiaalityön asiantuntijoille annetaan valtaa, vastuuta ja resursseja osallistua strategiatyöhön sekä että rakenteellisen sosiaalityön tietoa hyödynnetään laajemmin hyvinvointialueen tietojohtamisessa, kehittämisessä ja päätöksenteossa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden merkitys hyvinvointialueiden poliittisessa työssä

Rakenteellisen sosiaalityön poliittinen työ keskittyy sosiaalisten ongelmien ja niiden taustalla vaikuttavien päätösten ja valtarakenteiden esiin tuomiseen ja niihin vaikuttamiseen. Tähän pyritään

esimerkiksi osallistumalla yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamalla sosiaali- ja terveystieteisiin. Vaikka sosiaalityöntekijöillä on halua osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja julkiseen keskusteluun, käytännön toteutus on usein vähäistä johtuen epävarmuudesta mediassa ja epäluottamuksesta työn vaikuttamismahdollisuuksiin.

Poliittinen työ on yhteiskuntatieteellisen tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa ja vaikuttamisessa sekä osallistumista julkiseen keskusteluun. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan erityisosaamiseen kuuluu poliittisen järjestelmän ja vaikuttamisen tuntemus, kyky toimia eri verkostoissa ja tuoda esiin sosiaalityön asiantuntemusta, tuottaa ja jakaa tietoa, kirjoittaa vaikuttavasti ja hyödyntää erilaisia medioita työssään. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla voidaan vahvistaa sosiaalityön vaikuttamistyötä, näkyvyyttä ja yhteiskunnallista roolia hyvinvointialueilla – edistäen samanaikaisesti sekä asiakastyön tavoitteita, että laajempaa yhteiskunnallista muutosta.

7 Pohdinta

Kehittämistyön kokemuksen, toimintaympäristöstä tehtyjen havaintojen, hyvien käytäntöjen jakamisen ja tutkimustiedon avulla on ollut mahdollista tarkastella, mitä rakenteellisen sosiaalityön vahvempi toteutuminen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen voisivat tarkoittaa hyvinvointialueilla. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla hyvinvointialueilla voidaan vahvistaa muun muassa osallisuuden eteen tehtävää työtä; rakenteellisen sosiaalityön keinoin tavoitetaan haavoittavissa tilanteissa eläviä ihmisiä, voidaan mahdollistaa myös heidän osallisuutensa ja saadaan paremmin tietoa heidän tilanteistaan palvelujen suunnittelun ja kehittämisen tueksi sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta ja sitä kautta rakenteellisen sosiaalityön toteutumista vahvistamalla hyvinvointialueen omavalvonta ja asiakasturvallisuus toteutuvat paremmin, kun epäkohdat ja toimivat käytännöt tulevat esiin ja tiedon määrä lisääntyy. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuden avulla hyvinvointialueiden on mahdollista vastata paremmin sosiaalihuoltolain vaatimukseen rakenteellisen sosiaalityön, etsivän sosiaalityön ja yhteisösosiaalityön toteuttamisesta sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraamisesta ja edistämisestä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2017, 7§, 7a§, 8§, 9§.)

Hyvinvointialueiden tavoitteena on vahvistaa tiedolla johtamista ja sitä kautta palvelujen vaikuttavuutta. Tällä hetkellä hyvinvointialueilla tehtävä sosiaalihuollon tietojohtaminen pohjautuu konventionaaliseen lähestymistapaan, jossa tieto toimii asioiden arvioinnin ja seurannan välineenä, mutta se

ei puutu sosiaalisten ongelmien taustalla oleviin juurisyyhin. Rakenteellista sosiaalityötä vahvistamalla tietoa voidaan tuottaa esimerkiksi työntekijöitä, asiakkaita ja muita toimijoita osallistaen, eli reflektoivan lähestymistavan mukaisesti. Uudistavassa lähestymistavassa kiinnitetään tiedon tuottaminen ja tiedolla vaikuttaminen kriittiseen ja radikaaliin sosiaalityöhön, jossa on tavoitteena muuttaa sortoa ja syrjäytymistä aiheuttavien rakenteita tiedon avulla. (Kivipelto 2021.) Ajatuksena on, että rakenteellisen sosiaalityön tietoa tuottamalla ja hyödyntämällä voidaan vahvistaa muun muassa palvelujen asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi edistää sosiaalialan ammattilaisten tietoisuutta tekemästään rakenteellisesta sosiaalityöstä, mahdollistaa ammattilaisten osallisuuden rakenteellisen sosiaalityön työkäytännöissä ja edistää ammattilaisten vaikuttamismahdollisuuksia. Hyvinvointialueilla voidaan näin vaikuttaa positiivisesti sosiaalityön veto- ja pitovoimatekijöihin sekä työntekijöiden työhyvinvoinnin lisääntymiseen, kun heille tulee kokemus, että he voivat vaikuttaa ja heidän tietoonsa ja asiantuntemukseensa luotetaan.

Sosiaalityöntekijät eivät yksin pysty edistämään rakenteellisen sosiaalityön laaja-alaisia tavoitteita, vaan hyvinvointialueille tarvitaan rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta sen koordinoinnin ja suunnitelmallisuuden vahvistamista. Keskeistä rakenteellisen sosiaalityön toteutumisessa on sosiaalityön itseymmärryksen, rakenteellisen sosiaalityön osaamisen, organisoinnin ja toimintakulttuurin vahvistaminen sekä rakenteellisen sosiaalityön työmenetelmien ja monitoimijaisen yhteistyön kehittäminen. Sosiaalityössä tarvitaan rakenteelliselle sosiaalityölle myös johdon vahvaa tukea, kokonaisvaltaiseen työorientaatioon pohjautuvaa toimintakulttuuria sekä työyhteisön tukea. (Närhi ym. 2023b, 301.) Tähän kaikkeen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijoilla olisi osaamista ja mahdollisuuksia vaikuttaa.

Rakenteellinen sosiaalityö ei toteudu tällä hetkellä sosiaalityössä toivotulla tavalla yksilötyön viidessä suuren osan työntekijöiden työajasta. Rakenteellista sosiaalityötä tulisikin tehdä yhdessä. Vaikka myös pienemmillä teoilla on merkitystä, on yhteistyössä ja yhdessä tekemisessä varmasti enemmän voimaa ja vaikuttavuutta. Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu kriittisyys, kyseenalaistaminen sekä toimenpide-ehdotusten ja kehittämisideoiden tekeminen ja myös näitä on tärkeää tehdä yhdessä. (Greason & Plourde, 2025.) Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi toimia hyvinvointialueella sosiaalityön edustajana ja esittää ideoita ja ratkaisuehdotuksia työntekijöitä osallistaen, etsiä vaikuttamismahdollisuuksia ja tuoda niitä esille sekä nostaa tehtyjä rakenteellisen sosiaalityön tekoja esiin ja sitä kautta rohkaista myös muita huomaamaan ja tekemään rakenteellista sosiaalityötä.

Asiantuntijuuteen kuuluu jatkuva oman osaamisen kehittäminen. Sen myötä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi toimia mentorina ja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen tukena sosiaalialan

ammattilaisille. Asiantuntija luo suhteita eri toimijoihin ja verkostoihin sekä luottamusta sosiaalityön tietoon, asiantuntemukseen ja osaamiseen. Hän myös puhuu sosiaalityön puolesta sekä osaltaan vahvistaa sosiaalityön uskottavuutta ja mainetta sekä hyvinvointialueella, että sen ulkopuolella. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävänä on välittää sosiaalityön yhteisön sekä asiakkaiden ääntä ja tukea sosiaalityössä tehtävien arkisten rakenteellisen sosiaalityön tekojen toteuttamista. (Greason & Plourde, 2025.) Tiedon ja tutkimustiedon jakamisen ja hyödyntämisen edistämisen myötä rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi osaltaan vahvistaa sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön yhteyttä.

Kiireisessä sosiaalityön arjessa on tärkeää, että myös rakenteellisessa sosiaalityössä hyödynnetään luovia ja aikaa säästäviä keinoja. Tällaiset luovat myös yhteishenkeä ja sitä kautta voivat edistää rakenteellisen sosiaalityön toteutumista. Näen, että rakenteellisen sosiaalityön toimintakulttuurin luominen on yksi keskeinen rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan tehtävä. Sosiaalityössä on tärkeää tuoda esiin, että rakenteellista sosiaalityötä ei tarvitse tehdä yksin, sitä on lupa tehdä, siihen saa tukea ja pienilläkin teoilla on merkitystä. Tärkeää on, että hyvinvointialueilla tunnustetaan ja hyödynnetään rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta ja osaamista sosiaalihuollon ja laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja hyvinvointialueen toiminnan kehittämisessä (Närhi ym. 2023b, 300–301).

Aiemmin mainittujen lisäksi rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuutta on tärkeää hyödyntää hyvinvointialueille laadittavan rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman koordinoinnissa ja toteuttamisessa, rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen kehittämisessä sekä sosiaalialan ammattilaisten ja muiden toimijoiden tietoisuuden, ymmärryksen ja osaamisen vahvistamisessa. Tehtävänä voisi olla myös edistää rakenteellisen sosiaalityön toimintakulttuuria (Närhi ym. 2023) sekä sosiaalialan ammattilaisten tietoisuutta rakenteellisen sosiaalityön elementeistä ja käytännöistä sosiaalityössä. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntija voi toimia hyvinvointialueen edustajana alueellisissa ja kansallisissa rakenteellisen sosiaalityön verkostoissa ja yhteistyössä sekä ohjata sosiaalityön opiskelijoiden harjoittelujaksoja rakenteellisessa sosiaalityössä. Tämä lisäisi myös sosiaalityön opiskelijoiden rakenteellisen sosiaalityön harjoittelumahdollisuuksia. Erityisen tärkeänä osana rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijan työtä näen etenkin sosiaalialan ammattilaisten rohkaisemisen ja tukemisen rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden ja käytäntöjen toteuttamisessa.

Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuus koostuu rakenteellisen sosiaalityön teoreettisesta tiedosta sekä asiakastyön ja kehittämistyön kokemuksesta. Asiantuntijuus on jaettava ja kollektiivista sekä käytännön sosiaalityössä työskentelevien ammattilaisten rakenteellisen sosiaalityön tekemistä mahdollistavaa ja tukevaa. Näen, että asiantuntijuuteen kuuluu kaikkien rakenteellisen sosiaalityön osa-

alueiden osaaminen, työkäytäntöjen toteuttaminen ja kehittäminen sekä oman asiantuntemuksen jatkuva kehittäminen ja jakaminen. Asiantuntijuus on verkostomaista ja uusia rakenteellisen sosiaalityön kannalta merkityksellisiä verkostoja luovaa. Asiantuntijuus sisältää kokemukseni mukaan myös rakenteellisen sosiaalityön osaamisen ja toimintakulttuurin vahvistamisen hyvinvointialueella. Asiantuntijuutta vahvistaa yhteistyö rakenteellisen sosiaalityön kansallisissa verkostoissa sekä hyvien käytäntöjen jakaminen ja soveltaminen hyvinvointialueelle sopivilla tavoilla.

8 Lähteet

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus 2025. Saatavilla: <https://asiakasjapotilasturvallisuuskeskus.fi/wp-content/uploads/sites/3/2024/12/FINAL-Asiakasturvallisuus-sosiaalityyossa-ammattilaisen-toimintana.pdf> ja <https://asiakasjapotilasturvallisuuskeskus.fi/wp-content/uploads/sites/3/2024/12/FINAL-Asiakasturvallisuus-sosiaalityyossa-organisaation-toimintana.pdf>

Edumap (2025) Saatavilla: <https://edumap.jyu.fi/asiantuntijuusKasite.html>

Eräsaari, R. (2002) Avoimen asiantuntijuuden analytiikka. Teoksessa Ilkka Pirtilä & Susan Eriksson (toim.) *Asiantuntijuuden areenat*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä, 21–38.

Greason, M. & Plourde, Z.G. (2025) Successful Structural Social Work: Strategies for Modern Day Practice. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services* 1–21.

Heilman, P. (2022) Asiantuntijuuden käsite ja osa-alueet. *Hallinnon Tutkimus* 41 (4), 278–292.

Hirvonen, J., Surakka, A., Tantt, S.M. & Väisälä, I. (2022) Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen nykytilanne ja vahvistamisen tarpeet. Teoksessa Liukko, E., Muurinen, H., Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) *Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö*. THL Raportti 1/2022. Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143940/RAP2022_001_WEB_final.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Joronen, H., Kivelä, J., Käsmä, L., Halin, J., Heikkinen, E., Hukari, H. & Raunio, U. (2024) *Palveluketjut ja tietojohdaminen; Kansalliset ja alueelliset kehittämistarpeet - nykytila*. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäpaperi 9/2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148264/URN_ISBN_978-952-408-263-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 15.6.2025.

Juhila, K. (2006) *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. Vastapaino.

Kairala, M.; Lähteinen, S. & Tiitinen, L. (2012) Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen sosiaalityön opetuksen käytäntöyhteydessä. Teoksessa Tuohino, N.; Pohjola, A. & Suonio, M. (toim.) *Sosiaalityön käytännön-opetus liikkeessä*. *Sosnet julkaisuja* 5, 36–55. Saatavilla: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=64b15976-1b21-4e9d-9ae7-a4c60543ea88>

Kannasoja, S. & Ruonakangas, S. (2023a) Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä mahdollistavat tekijät. Teoksessa Närhi, K.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T.; Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. *SoPhi*. 106–116. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kannasoja, S. & Ruonakangas, S. (2023b) Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävät tekijät. Teoksessa Närhi, K.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T.; Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. *SoPhi*. 117–134. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kannasoja, S. & Ruonakangas, S. (2023c) Sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä rakenteellisen sosiaalityön kehittämistä. Teoksessa Närhi, K.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T.; Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. *SoPhi*. 135–152. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kannasoja, S. & Ruonakangas, S. (2023d) *Julkisen sektorin sosiaalityöntekijät rakenteellisen sosiaalityön toteuttajina*. Teoksessa Närhi, K.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T.; Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. *SoPhi*. 135–152. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Karvinen-Niinikoski, S. (2005) Sosiaalityön opetus, tutkimus ja kehittyvä asiantuntijuus. Teoksessa Mirja Satka, Synnöve Karvinen-Niinikoski, Marianne Nylund & Susanna Hoikkala (toim.) Sosiaalityön käytäntö-tutkimus. Palmenia-kustannus, 73–96.

Kestävät ja vaikuttavat sotepalvelut Päijät-Hämeessä 2022–2025. [Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä - Päijät-Hämeen hyvinvointialue](#)

Kivipelto, M. (2021) Rakenteellisen sosiaalityön katsaus. THL työpäpaperi 16/2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142735/URN_ISBN_978-952-343-685-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kivipelto, M. (2024) Tiedonmuodostus sosiaalityössä. Rakenteellisen sosiaalityön foorumi. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Kosken verkkotilaisuus 22.5.2024.

Kokkonen, Tuomo (2025) Osallisuus hyvinvointialueilla – demokratia vaaleissa ja niiden välillä. https://www.jyu.fi/fi/blogikirjoitus/osallisuus-hyvinvointialueilla-demokratia-vaaleissa-ja-niiden-valilla_Luettu_2.6.2025

Koskinen, V. & Hakola, U. (2025) Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projekti. Saatavilla: <https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/rakenteellisen-sosiaalityon-raportoinnin-kehittaminen-projekti>

Koskinen, V. & Hakola, U. (2025) Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektin päivittyvä diaesitys. Saatavilla https://innokyla.fi/sites/default/files/2024-10/Rakenteellisen%20sosiaality%20raportoinnin%20kehitt%20projekti_p%20ivittyv%20diaesitys%2025.10.24.pdf Luettu 15.6.2025.

Laihonen, H. & Saranto, K. (2021) Tiedä ensin, johda sitten. Sote-tietojohdamisen osaamistarpeet sekä kansallisen koulutuksen ja tutkimuksen nykytila. Raportteja ja muistioita 33/2021. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Laki hyvinvointialueesta (2021/611) https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/611#part_2_chp_5_sec_29_heading Luettu 10.6.2025.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612#Pidm46111189636448> Luettu 14.6.2025.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskoelma/2023/741> Luettu 15.6.2025.

Lähteinen, Sanna, Raitakari, Suvi, Hänninen, Kaija, Kaittila, Anniina, Kekoni, Taru, Krok, Suvi & Skaffari, Pia. (2017) Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. Sosnet julkaisu 7. Saatavilla: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=198a1ca7-7692-4899-863d-154064f438b7>
MoRa-tutkimushanke 2021–2022. [Monitoimijainen rakenteellisen sosiaalityön toimintamalli tulevaisuuden sosiaali- ja terveyspalveluissa - Tutkimusportaali - Converis - Jyväskylän yliopisto](#)

Mullaly, Bob; Dupré, Marilyn (2019) The New Structural Social Work. Ideology, Theory and Practice. Oxford: Oxford University Press.

Muurinen, H. (2019) Pragmatismi ja kokeileva lähestymistapa sosiaalityön tiedonmuodostuksessa. Heikki Waris -instituutin tutkimuksia 2/2019, Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/305215>

Myller, T. (2025) Sosiaalityö hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmissa. Janus vol. 33 (1) 2025, 61–80. <https://journal.fi/janus/article/view/142836/103660>

- Nieminen, Jiri (2024) Hyvinvointialueiden osallisuusohjelmista – pienten tulipalojen sytyttäminen tieteiden rajapinnoille <https://www.jyu.fi/fi/blogikirjoitus/hyvinvointialueiden-osallisuusohjelmista-pienten-tulipalojen-sytyttaminen-tieteiden-rajapinnoille>
- Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthiés, A. (2014) Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. *Janus* vol. 22 (3) 2014, 227–244.
- Närhi, K.; Rantamäki, N.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T. & Ruonakangas, S. (2023a.) Johdatus rakenteelliseen sosiaalityöhön. 6–21. Teoksessa Närhi, K.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T.; Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi*. 106–116. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Närhi, K.; Rantamäki, N.; Kannasoja, S.; Kokkonen, T. & Ruonakangas, S. (2023b) Ehdotus monitoimijaisen rakenteellisen sosiaalityön toimintamallista ja sen reunaehdoista. 285–305. Teoksessa Närhi, K., Kannasoja, S., Kokkonen, T., Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi*. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Närhi, K., Kannasoja, S., Kokkonen, T., Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (2023) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi*. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88884/SoPhi%20154%201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ORAS-tutkimushanke 2024–2026. [Osallisuutta vahvistava rakenteellinen sosiaalityö \(ORAS\) | Jyväskylän yliopisto](#)
- Palonen, T. & Gruber, H. (2010) Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa Collin, K.; Paloniemi, S.; Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (toim.) 2010. *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. WSOY Pro Oy, Helsinki. 41–56.
- Paloniemi, S.; Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (2010) Asiantuntijuudesta identiteettiin - Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja. Teoksessa Collin, K.; Paloniemi, S.; Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (toim.) 2010. *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. WSOY Pro Oy, Helsinki. 11–38.
- Penttilä, S.; Piippo, T. & Kanste, O. (2020) Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin käyttöön vaikuttavat tekijät kuntien hyvinvointijohtamisessa. *Focus Localis* 4/2020. Saatavilla <https://journal.fi/focuslocalis/issue/view/7895/1238?acceptCookies=1>
- Piirainen, K. (2022) Osaamisella kohti hyvinvointia. Rakenteellisen sosiaalityön opas. *Diak Työelämä* 29. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/784052/DIAK_TYOELAMA_29_TAITTO_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Pohjola, Anneli (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta (toim.) *Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*, Helsinki, 207–224.
- Pohjola, A. (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Anneli Pohjola & Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*. EU: UNIpress, 16–36.
- Pohjola, A. (2018) Sosiaalityön muuttuvan asiantuntijuuden ydintekijöitä. Teoksessa Juvonen, T.; Lindh, J.; Pohjola, A. & Romakkaniemi, M. (toim.) *Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2018*.
- PURJO-tutkimushanke 2023–2025. [Johtajat puristuksessa - Sosiaalihuollon johtaminen ja sen tulevaisuus hyvinvointialueilla PURJO - UEFConnect](#)

Rajala, T.; Lähteenmäki, L. & Kallio, J. (2024) Sosiaalinen raportointi rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottajana. YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 89 (2024):3. 217–229.

Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen Päijät-Hämeessä 2025. [Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen - Päijät-Hämeen hyvinvointialue](#)

Rautniemi, Lasse & Raitakari, Suvi (2024) Strategioiden on vaikea tavoittaa sosiaalityön käytäntöjä [It is difficult for strategies to reach social work practices]. Column 1/2024. Sosiaalityön tutkimuksen seura <https://www.sosiaalityontutkimuksenseura.fi/2024/01/23/strategioiden-on-vaikea-tavoittaa-sosiaalityon-kaytantoja/>

Saaristo, K. (2000) Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisusarja, 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Salovaara, S., Leinonen, J. & Silén, M. (2021). Tietojärjestelmien avulla kerätyn tiedon hyödyntämisen esteet sosiaalialan organisaatioiden tiedolla johtamisessa. Finnish Journal of eHealth and eWelfare, 13(4), 372–387. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/66177/Osatutkimus%20IV.pdf?sequence=5&isAllowed=y> Luettu 15.6.2025.

Seppänen-Järvelä, R. (1999) Luottamus prosessiin. Kehittämistyön luonne sosiaali- ja terveysalalla. Tutkimuksia 104. Helsinki: Stakes.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX® Saatavilla: [1301/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#) Luettu 9.2.2025.

Sosnet 2025. Rakenteellinen sosiaalityö. Opetussuunnitelma 2024–2026. Saatavilla: [loader.aspx](#) Luettu 9.2.2025.

Suomen kestävän kasvun ohjelma (RRP) [Suomen kestävän kasvun ohjelma \(RRP\) - THL](#)

THL 2025. Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projekti. [Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projekti | Innokylä](#)

Toikko, T. & Rantanen, T. (2009) Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Tynjälä, P. (2010) Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa Collin, K.; Paloniemi, S.; Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (toim.) 2010. Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. WSOY Pro Oy, Helsinki. 79–96.

Vesa, S.; Santalahti, V.; Nieminen, V.; Nikunlaakso, R.; Reuna, K.; Niemi, M.; Ketonen, E-L.; Kouvonen, A.; Lintula, L.; Salo, P.; Luukkainen, K.; Salenius, M. & Oksanen, T. (2020). Sosiaalinen hyvinvointi ja sen tiedolla johtaminen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuja 2020:52. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162555>